

3.1 Sveikatos saugojimo sritis

Fizinis aktyvumas

Vertybinė nuostata: noriai džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.

Esminis gebėjimas: eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai, tikslingai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių – rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<ul style="list-style-type: none"> -Savarankiškai atsistoja, atsitupia, pasilenkia, eina, eina stumdamas, tempdamas daiktą -Bėga tiesiomis kojomis, atsisėdęs ant riedančio žaislo stumiasi kojomis -Padedamas lipa laiptais aukštyn pristatomuoju žingsniu -Spiria, ridena, meta, veja kamuolį išlaikydamas pusiausvyrą -Ima daiktą iš viršaus apimdamas jį pirštais -Ploja rankomis 	<p style="text-align: center;">2 – asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Siekia, ir čiumpa žaislus -Žaidžia su judėjimą skatinančiais žaislais -Lipa laiptais(laikosi turėklų) -Sudeda 4-6 kaladėles vieną ant kitos -Varto knygeles(po vieną puslapį, atsuka, užsuka - dangtelius) -Veria ant virvutės sagas -Įkerpa popieriaus kraštą -Meta, spiria, veja , ridena kamuolį -Perlenda kliūtis 	<ul style="list-style-type: none"> -Auklėtoja organizuos žaidybines situacijas, kurių metu mokysimės dėlioti žaislą iš vienos rankos į kitą -Masažuosime delniukus įvairių faktūrų medžiagos gabaliukais, žaisime pirštukų žaidimus deklamuodami eilėraštkus -Statysime bokštą, -Darysime iš popieriaus juostelių „takelį“(3 – 5 cm) -Lipdysime iš plastelino, modelino
<p>3-4 s stovi ant vienos kojos Bėgioja keisdamas kryptį</p>	<p style="text-align: center;">3 - asis žingsnis</p> <p>Stovi ant vienos kojos</p>	

<ul style="list-style-type: none"> -Lipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu -Šokinėja ant dviejų kojų -Spiria, ridena, gaudo, mėto kamuolį -Tiksliau konstruoja, veria ant virvutės daiktus -Kerpa popieriaus kraštą 	<ul style="list-style-type: none"> -Vaikšto keturiomis -Eina ant pirštų -Šokinėja laikomas už rankos(abiem kojom, ant vienos, paskui ant kitos) -Įmetą daiktą į dėžutę -Į atvirkščią pusę išverčia kojines -Veria sagas ant siūlo -Gaudo metamą kamuolį Į-kerpa žirklemis popieriaus kraštą 	<ul style="list-style-type: none"> --Išmoksime vedžioti labirintą pagal duotą pavyzdį(popieriuje) -Ridensime, gaudysime, mėtysime, spardysime kamuolį -Versime makaronus, vėrinius, karoliukus -Mokysimės kirpti žirklemis(saulutės spindulėlį, ilgą takelį)
<ul style="list-style-type: none"> --Stovėdamas pasistiebia, -Atsistoja ant kulnų, eina ant pirštų galų, atlieka įvairius judesius kojomis ir rankomis -Nušoka nuo paaukštavimo -Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų -Tiksliau atlieka judesius plaštaka ir pirštais(ima, atgnybia, suspaudžia, kočioja tarp delnų, ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį 	<p style="text-align: center;">4-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Eina aukštai keldamas kelius(pagal komandą) -Šokinėja viena koja, -Piešia, braižo nesudėtingas geometrines figūras -Iš plastilino lipdo įvairius daiktus -Kerpa tiesiai -Glamžo popierių ir formuoja įvairaus dydžio gumuliukus -Išvarsto batų raištelius ir iš naujo suveria -Atsega ir užsega sagas 	<ul style="list-style-type: none"> -Žaisdami imitacinius žaidimus -Žaidybinėse situacijose rinksime pagaliukus, kaštonus, giles, akmenukus ir dėsimė į dėžutes -Žaisime edukacinius stalo žaidimus -Minkysime tešlą, lipdysime iš modelino, plastilino -Mokysimės kirpti nesudėtingas formas -Žaisime pirštukų žaidimus -Ieškosime smulkų daiktą tarp kitų paslėptų
<ul style="list-style-type: none"> -Eina pristatydamas pėdą prie pėdos, -- Greitai, vikriai juda, moka išsisukinėti šokinėja per virvutę, peršoka žemas kliūtis, pašoka siekdamas daikto -Laipioja lauko įrenginiais -Spiria kamuolį į taikinį iš įvairių padėčių -Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai -Veria ant virvelės smulkius daiktus, užsega atsega sagas -Meta kamuolį į taikinį, gaudo, mušinėja 	<p style="text-align: center;">5 – asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Eina „tip top“ žingsneliais -Užlipa ant bet kokio paaukštavimo ir nušoka ant žemės -Meta kamuolį į taikinį, mėto kamuolį vienas kitam ir gaudo, meta į žemę viena ranka -Bando piešti statinius -Pieštuką laiko taisyklingai -Veria ant virvelės smulkius daiktus -Apsirengia ir nusirengia -Iš storų siūlų pina kasą, veja virveles 	<ul style="list-style-type: none"> -mokysimės krepšinio, futbolo žaidimų elementų -Žaisime įvairių šuolių žaidimus -Žaisime estafetes -Žaidimams naudosime įvairias priemones esančias sporto salėje -Žaisime gaudynes -Piešime įvairias linijas, apvesime daiktus -Versime ant siūlo sagas, karoliukus, rutuliukus

<ul style="list-style-type: none"> -Eina ratu, poroje, gyvatėle, atbulomis, šonu -Ištvermingas, bėga ilgesnius atstumus -Bėga pristatomuoju ar pakaitiniu žingsniu, aukštai keldamas kelius -Šokinėja ant vienos kojos, judėdamas pirmyn, šoka į toli, į aukštį -Moka važiuoti dviračiu, paspirtuku -Moka žaisti komandoje 	<p>6 – asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Juda greitai kito vaiko poroje, ratu, rikiuotėje, sutartinai su kitais vaikais -Važiuoja dviračiu, paspirtuku plačiu ir siauru takeliu -Įveria siūlą, dygsniuoja, neria vašeliu -Kerpa įvairias formas -Taisyklingai naudojami žirkklėmis -Žaidžia komandinius žaidimus 	<ul style="list-style-type: none"> -Žaisime estafetes -Žaisime judrius žaidimus, -Mokysimės šokinėti „Klasę“, per gumytę -Versime siūlą į adatą, siuvinėsime pagal trafaretą, lopysime, kursime ornamentus iš įvairių medžiagų, nersime vašeliu, velsime iš vilnos -Mokysimės aerobinės gimnastikos elementų -Varžysimės tarpusavyje
--	---	--

Ženkliai, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Eina atsargiai
- Veiksmus atlieka lengviau judančiomis galūnėmis
- Supranta, kad negali dalyvauti kai kuriose veiklose, žaidimuose
- Vengia piešti, dėlioti, atlikti smulkius darbelius
- Netaisyklingai artikuliuoja garsais
- Negeba atlikti tikslių judesių vykdydamas žodines instrukcijas

Kasdienio gyvenimo įgūdžiai

***Vertybinių nuostatų:** noriai ugdomi sveikam kasdieniam gyvenimui reikalingus įgūdžius*

***Esminis gebėjimas:** tvarkingai, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.*

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<ul style="list-style-type: none"> -Valgo ir geria padedamas arba savarankiškai -Kartais parodo ženklais arba pasako, kad nori tuštintis ar šlapintis -Suaugusiojo rengiamas vaikas „jam padeda“ -Suaugusiojo padedamas išpučia nosį -Paprąšytas padeda žaislą į nurodytą vietą 	<p style="text-align: center;">2 – asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Valgo šaukštu , geria iš puoduko -Norėdamas tuštintis praneša įvairiais ženklais -Kiša koją į batuką, ranką į rankovę, deda kepurę ant galvos -Pučia nosį į nosinę --Nunešą daiktą į jam skirtą vietą 	<ul style="list-style-type: none"> -Žaisime vaidybinius žaidimus -Žaisime su lėlytėmis, rengsime(nurengsime) jas -Išmoksime apsirengti ir nusirengti drabužėlius tam tikra tvarka -Žaisime žaidybines situacijas, kurios skatins naudotis savarankiškumo mokėjimais ir įgūdžiais(pūsti nosytę, plauti rankes) -Mokysimės naudotis tualetu
<ul style="list-style-type: none"> -Savarankiškai valgo ir geria -Pradedama naudoti stalo įrankius -Moka pasirinkti maisto produktus(patiekalus) pagal savo norą -Pats eina į tualetą -Suaugusiojo padedamas nusirengia(apsirengia) -Moka pats praustis -Padeda daiktus į savo vietas 	<p style="text-align: center;">3 – asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Valgo šaukštu, šakute -Pasako kokius patiekalus mėgsta -Prisimena ir savarankiškai nueina į tualetą -Mėgina apsiauti batukus, bando sagstyti sagas, varstyti raištelius -Plaunasi rankas -Sudėlioja žaislus į tam skirtas vietas 	<ul style="list-style-type: none"> -Valgysime įvairų maistą, išmoksime naudotis stalo įrankiais -Susikursime sąlygas taisyklingai naudotis tualetu -Klausysime skaitomų eilėraščių, mokysimės juos deklamuoti -Mokysimės pasirinkti rūbelius einant į lauką -Mokysimės naudoti higienos priemonės(muilą, rankšluostuką) -Žiūrėsime filmukus apie švarą, aiškinsimės, kodėl reikia būti švariam -Mokysimės suprasti dainelės tekstą ir juo vadovautis „Visi žaislai turi savo vietą, turi savo vietą...vaikai moka ją surasti...“)

<p>Valgo tvarkingai Po valgio skalauja burną Padedą suaugusiajam serviruoti Savarankiškai naudojami tualetu Šiek tiek padedamas apsirengia ir nusirengia Savarankiškai prausiasi Čiaudėdamas(kosėdamas prisidengia burną Gali sutvarkyti dalį žaislų, su kuriais žaidė Pasako, kad negalima imti aštrių daiktų, vaistų, degtukų it kt. pavojingų daiktų</p>	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Gerai sukramto maistą, valgo nedideliais gabaliukais -Valgydamas nežaidžia -Taisyklingai naudojami šaukštu, šakute, pradeda naudotis peiliu, pavalgęs padėkoja -Žino, kad galima apsinuodyti valgant nepažįstamas uogas, vaisius -Maunasi(nusimauna) kelnes, aunasi batus, velkasi(nusivelka) megztinį, užsideda(nusiima) kepurę -Savarankiškai prausiasi, šluostosi rankšluosčiu -Priminus šukuojasi plaukus -Čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengia burną ir nosį, pasitraukia nuo kitų vaikų -Sudėlioja žaislus į jiems skirtas vietas -Neragauja jokių vaistų, neima degtukų 	<p>Mokysimės laikytis režimo Mokysimės atskirti pagrindines produktų grupes(pieną, mėsą, žuvį ir t.t.) Susikursime situacijas, kurių metu pasidengsime stalą prieš valgant Sužinosime patiekalų serviravimo taisykles Išsiaiškinsime, kad daržoves ir vaisius, uogas būtina plauti, išmoksime nuplauti -Išmoksime nusirengti ir tvarkingai sudėti rūbelius -Žaisime žaidybines situacijas, kaip taisyklingai plautis ir šluostyti rankas, veidą - Žiūrėsime paveikslėlius ir išsiaiškinsime kaip taisyklingai naudotis nosine, - Žiūrėsime vaizdines priemones (plakatus, knygeles, filmukus)apie saugų elgesį -Kursime pasakojimus apie saugų elgesį, -Organizuosime saugaus elgesio savaitę, viktoriną, popietę -Važiuosime į ekskursiją (gaisrinę, polikliniką)</p>
---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> -Valgo tvarkingai, taisyklingai -Naudoja stalo įrankius -Domisi koks maistas sveikas ir naudingas -Serviruoja ir tvarko stalą, vadovaujamas suaugusiojo -Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus -Priminus plaunasi rankas, nusišluosto -Priminus tvarkosi žaislus ir veiklos vietą -Žaisdamas stengiasi saugoti save ir kitus -Stengiasi laikytis taisyklingos laikysenos taisyklių -Žino saugaus elgesio taisykles 	<p style="text-align: center;">5 – asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Išmano, kuriems patiekalams valgyti skirti įvairūs stalo įrankiai -Valgo įvairų maistą(pagal maisto piramidę) -Įvardija kelis sveiko (nenaudingo)maisto produktus -Teiraujasi apie neįprasto skonio ar nemalonaus kvapo maistą -Pasako kaip reikia apsirengti šiltu ir šiltu oru -tengiasi būti tvarkingu, nesutepti drabužių, tvarkingai juos padėti, sulankstyti -Pasikeičia savo sušlapusius rūbus, avalynę -Kloja lovą (padedamas suaugusiojo) -Sudeda žaislus -Šluosto dulkes, valo stalą, surenka šiukšles -Saugiai elgiasi grupėje, lauko aikštelėje -Taisyklingai sėdi(nesikūprina), ant kilimo, prie stalo 	<ul style="list-style-type: none"> -Žaisdami mokysimės naudotis stalo įrankiais -Kalbėsime apie saldumynų kiekio žalą organizmui,pokalbių metu sužinosime daržovių, vaisių, pieno, mėsos naudą žmogaus organizmui - Laikysimės taisyklės, kad reikia sutvarkyti žaislus ir po spintele, lova, stalu -Dalyvausime projektuose, viktorinose apie saugų elgesį, sveiką gyvenseną -Diskutuodami , žiūrėdami filmukus, paveikslėlius sužinosime, kad yra įvairių pavojų, sužinosime saugaus elgesio taisykles, nuostatas -Skaitysime įvairią literatūrą, pasakojimus, tarsimės kaip galima spręsti konfliktus -Diskutuosime apie „saugius“ žodelius,
<ul style="list-style-type: none"> -Žino kam reikalingas maistas, sveikus – nesveikus produktus -Moka paaiškinti kai kurių produktų ribojimo svarbą 	<p style="text-align: center;">6 – asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Taisyklingai naudojasi peiliu -Įrankius laiko taisyklingai -Savarankiškai nusirengia ir apsirengia) -Plaunasi rankas, prausiasi, tvarkosi -Pjausto daržoves, vaisius -Kala vinis į lentą -Siuva, siuvinėja, velia iš vilnos darbelius -Žino sveikus – nesveikus produktus -Žino sveikatos piramidę 	<ul style="list-style-type: none"> -Žinosime kodėl žmogus valgo -Mokėsime pasakyti valgo pusryčiams, pietums, vakarienei - Sužinosime kokie produktai naudingiausi augimui ir gerai savijautai -Kursime kūrybinius darbelius, -Klausysimės literatūros, vaidinsime, žaisime, žiūrėsime filmukus apie žmogui naudingus maisto produktus -Rūšiuosime maisto produktų -Sužinosime rankų plovimo taisykles -Žaisime dygsniavimo, siuvimo žaidimus, mokysimės velti vilna -Organizuosime ekskursijas į gaisrinę, policiją

Ženkli, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Pamiršta paprašyti į tualetą
- Negeba palaukti savo eilės
- Pernelyg prisiriša prie kasdienės rutinos, sielvartauja dėl nereikšmingų aplinkos permainų
- Greičiau pavargsta
- Negeba prisitaikyti prie aplinkybių, kurias sunku pakeisti(bendra dienotvarkė, bendra išvyka, ir pan.)
- Rėksmingai arba judesiais reikalauja dėmesio arba savo poreikių patenkinimo

3.2 Socialinio - emocinio ugdymo sritis

Emocijų suvokimas ir raiška

Vertybinė nuostata: domisi savo ir kitų jausmais ir emocijomis

Esminis gebėjimas: atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atsiliepia į kito jausmus(užjaučia, padeda)

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
-Emocijos jau pastovesnės, tačiau dar būdinga greita nuotaikų kaita. -Atpažįsta žmonių emocijas: džiaugsmą, pyktį, liūdesį.	2 – asis žingsnis .Parodo įvairias veido išraiškas(liūdesį, džiaugsmą, pyktį) Žiūri į verkiantį vaiką, jam paduoda savo žaislą, apkabina, prisiglaudžia	-Stebėsime save ir savo veido išraišką veidrodyje, kalbėsime apie emocijas -Vartysime knygeles, dainuosime, žaisime žaidimus kuriuose veikėjai skirtingų nuotaikų, jas įvardins.

<ul style="list-style-type: none"> -Pradedama atpažinti ką jaučia. -Turi savo raiškos būdus. -Pradedama vartoti emocijų raiškos žodelius ir emocijų pavadinimus. -Atpažįsta aiškiausiai reiškiamas emocijas , į jas skirtingai reaguoja. -Pastebi kitų žmonių emocijas. 	<p style="text-align: center;">3 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Supykęs, atpažįsta jausmą ir jį įvardina. -Besišypsančiam draugui atsako tuo pačiu-taip pat nusišypso. -Nuskriaustas verkia ir laukia auklėtojos pagalbos. -Suklūsta auklėtojai parodžius išgąstį. 	<ul style="list-style-type: none"> -Reaguosime į rodomus emocijų ženkl, juos pavadinsime. -Atrasime naujų emocijų raiškos būdų. -Vartysime ir skaitysime įvairias nuotykių knygeles. -Mokysimės susitaikymo ir atsiprašymo ritualų. -Rodysime trumpas inscenizacijas , kaip reaguoti į įvairius jausmus.
<ul style="list-style-type: none"> -Pradedama suprasti, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas. -Emocijas išreiškia mimika, balsu, veiksmais, poza. -Pavadina pagrindines emocijas. -Atpažįsta kitų emocijas. -Pradedama suprasti, kad jo ir kitų emocijos gali skirtis. 	<p style="text-align: center;">4 -asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Pasako kada būna linksma , o kada liūdna. -Prieš veidrodį gali nutaisyti įvairių veido išraišką. -Nuotaikų veideliais pažymi savo nuotaiką. -Pasako kokios nuotaikos grupės draugas ar auklėtoja. -Pastebi supykusį bendraamžį ir reaguoja. 	<ul style="list-style-type: none"> -Žymėsime savo nuotaiką nuotaikų veideliais. -Skaitysime knygeles apie jausmus ir jų raišką. -Žaisime žaidimus , skatinančius imituoti kitų žmonių nuotaikas.. -Kalbėsime apie nuotaikas ir kas jas sukelia.
<ul style="list-style-type: none"> -Atpažįsta ir pavadina savo jausmus. -Įvardija situacijas, kuriose kyla vienokios ar kitokios emocijos. -Vis geriau supranta kitų jausmus ir situacijas, kuriose jie kyla. -Pradedama kalbėtis su kitais apie jausmus. 	<p style="text-align: center;">5-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Pasako ką veikia, kokia nuotaika tai daro. -Pastebi draugo liūdną nuotaiką ir pasiūlo sprendimą ją pataisyti. -Konfliktingose situacijose, ieško ramių sprendimo būdų. 	<ul style="list-style-type: none"> -Žaisime žaidimus, kuriose išreikšime savo jausmus. -Jausmus reikšime dainuojant, piešiant, šokant. -Komentuosime jausmų paveikslėlius. -Kalbėsime apie savijautą. -Skaitysime „Jausmų knygeles“. -Žaisime vaidmenų žaidimus įsijaučiant į kito jausmus. -Auklėtoja organizuos situacijas, kuriose žodžiais išreikšime įvairius jausmus.

<ul style="list-style-type: none"> -Apibūdina savo jausmus. -Komentuoja jausmus sukėlusias situacijas bei priežastis. -Iš įvairių požymių , beveik neklysdamas , nustato, kaip jaučiasi kitas. -Geranoriškai stengiasi padėti nuliūdusiam, nusiminusiam, nuskriaustam. -Pradedą kalbėtis apie tai, kas gali padėti pasijausti geriau. 	<p>6 -asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tėvams pasakoja apie nuotaikų kaitą. -Pasako priežastis savo liūdno nuotaikos. -Kviečia žaisti draugą, jei šis liūdnas. -Praneša auklėtojai, jei draugas liūdnas ar reikia pagalbos. -Žino keletą išeičių iš nemalonių situacijų. -Erzinamas nepuola muštis, bet pasako auklėtojai. 	<ul style="list-style-type: none"> -Kalbėsime kada būna linksma, kada liūdna. -Samprotausime, kas linksmina, kas liūdina, kas piktna. -Kalbėsime apie kitų jausmus, juos įvardinsime. -Žaisime žaidimus, kuriuose reikia suprasti kitą ir geranoriškai bendradarbiauti. -Samprotausime, ką galima daryti, kai kas nors skriaudžia, erzina. -Dalyvausime tarptautinėje „Žipio draugai“ programoje.
<p>Ženkla, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą</p> <ul style="list-style-type: none"> -Pyktį išlieja agresyviu elgesiu -Pernelyg drovus, baimingas -Paliestas rodo nepasitenkinimą ar baimę -Dominuoja prislėgtumo būseną -Skurdus emocijų spektras -Pyksta, verkia, bet negali įvardyti priežasties. 		

Savireguliacija ir savikontrolė

Vertybė nuostata: nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį

Esminis gebėjimas: laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus, įsijaudrinęs geba nusiraminti.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<ul style="list-style-type: none"> -Išsigandęs, užsigavęs nusiramina suaugusiojo kalbinamas, glaudžiamas. -Pats ieško nusiramavimo. -Pradedą valdyti savo emocijų raišką ir veiksmus. 	<p style="text-align: center;">2 – asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ieško nusiramavimo pas suaugusįjį. -Raminamas nustoja verkti. -Pavargęs migdosi apkabinęs savo mėgstamą žaislą. -Pyktį suvaldo išgirdęs griežtą „ne“ ar pamatęs griežtą veido išraišką. 	<ul style="list-style-type: none"> -Suteiksime galimybę išreikšti savo emocijas. -Nustatysime būtinus veiklai apribojimus ir nuosekliai jų laikysimės. -Nusiramavimui, žaisime su švelniais , minkštais žaislais. -Vaidinsime įvairias situacijas ir kaip jose reikia elgtis.
<ul style="list-style-type: none"> -Yra ramus ir rodo pasitenkinimą kasdiene tvarka ir ritualais. -Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus. -Žaisdamas kalba su savimi. -Išbando įvairius konfliktų sprendimo ar savo interesų gynimo būdus. -Bando laikytis suaugusiojo prašymų ir susitarimų. 	<p style="text-align: center;">3 – asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Pats pasirenka žaislus, susiranda žaidimo draugų ir žaidžia. -Ramiai sutinka eiti miegoti. -Prašo, o ne atima iš kito vaiko. -Sutinka su suaugusiojo nuomone. -Atsisako dalytis žaislu, kai dar nori su juo žaisti. -Pats susiranda žaislų, žaidžia greta kitų ir su kitais. -Suaugusiojo paprašytas priima atstumtą vaiką. -Pasakius suaugusiajam atiduoti ne savo žaislą, atiduoda. 	<ul style="list-style-type: none"> -Laikysimės priimtino dienos ritmo, bei nusiramavimo būdus. -Žaisime su žaislais, padedančiais išreikšti jausmus. -Sakysime žodžiais ko norime, o ne fizine jėga. -Kalbėsime apie tai, kaip netinkamas elgesys skaudina kitus. -Vaikas rinksis pats ką daryti, kaip pasielgti toje veikloje, kurioje jis jau sugeba priimti sprendimą. -Drąsiai reikš visas savo emocijas. -Žais su lėlėmis, reikš įvairius emocijų raiškos būdus. -Girsime , kai vaikas laikosi susitarimų.

<p>-Nusiramina, kalbėdamas apie tas kas jį skaudina. -Pradedu valdyti savo emocijų raiškos intensyvumą priklausomai nuo situacijos. -Paklaustas pasako galimas savo ar kito asmens netinkamo elgesio pasekmes. -Nuolat primenant laikosi grupėje numatytos tvarkos, susitarimų, taisyklių. -Žaisdamas stengiasi laikytis žaidimo taisyklių.</p>	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <p>-Vaikas pasako savo jausmus ir laukia auklėtojos komentarų. -Bando tartis dėl norimo žaislo -Paprašytas netrukdyti kitiems, savo emocijas reiškia ramiau. -Priminus sutvarko žaislus, su kuriais žaidė. -Kreipiasi į suaugusįjį, norėdamas pasitikslinti taisyklių pažeidimo pasekmes.</p>	<p>-Tarsimės dėl išeičių iš keblios situacijos, padėties. -Žaisime žaidimus, padedančius mokytis spręsti konfliktines situacijas ir rasime tinkamą išeitį. -Kalbėsime apie tinkamus emocijų raiškos būdus. -Nustatysime su vaikais paprastas kasdienio elgesio taisykles grupėje.</p>
<p>-Nusiramina, atsipalaiduoja klausydamas ramios muzikos, pabuvęs vienas, kalbėdamas su kitais. -Vis dažniau jausmus išreiškia mimika ir žodžiais, o ne veiksmais. -Sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus. -Retkarčiais primenamas laikosi grupėje numatytos tvarkos ir taisyklių. -Pats primena kitiems tinkamo elgesio taisykles. -Bando laikytis taisyklių be suaugusiojo priminimo.</p>	<p style="text-align: center;">5 - asis žingsnis</p> <p>-Pavargę ar nusiminęs nueina pabūti vienas. -Nusiramina kalbėdamasis su auklėtoja. -Siekia norimo žaislo, siūlydamas savo žaislą kitam -Pats sutvarko žaidimų vietą pažaidęs. -Pasako auklėtojai, ką ne taip daro kitas vaikas ir stebi auklėtojos reakcijos -Stebėdamas draugus ir auklėtoją, nusprendžia koks elgesys grupėje priimtinas. -Pats bando sudrausminti išdykaujančius bendraamžius.</p>	<p>-Įkursime grupėje ramybės erdvę, kurioje vaikas pabus vienas ir nusiramins. -Leisime vaikui pačiam spręsti problemas, neskubėsime patarinėti, nurodinėti. -Nusiraminiui žaisime su žaislais kurie padeda suvaldyti emocijas, klausysimės ramios muzikos. -Laikysimės tvarkos ir susitarimų, pastebėsime ir pagirsime už jų laikymąsi.</p>
<p>-Pats taiko įvairius nusiramimo būdus. -Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose. -Ieško taikių išeičių, kad neskaudintų kitų. -Supranta susitarimų, taisyklių prasmę. -Savarankiškai laikosi grupės taisyklių. -Lengvai priima dienos ritmo pasikeitimus.</p>	<p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <p>-Supykęs, eina nusiraminti. -Bendraamžio erzina, susilaiko nuo konflikto. -Bando tartis ir rasti sprendimą be auklėtojos pagalbos. -Paprašytas tvarko kitų išmėtytus žaislus. -Laikosi susitarimo paprašyti, jai nori pažaisti su draugu ar jo žaislu.</p>	<p>-Padėsime išreikšti savo jausmus, bei nusiraminti. -Išklausysime, žaisime kartu įvairius nusiramimo žaidimus. -Skaitysime terapines pasakas. -Dalyvausime „Žipio draugų“ programoje. -Žaisime kovos žaidimus, neperžengiant ribų. -Aiškinsimės skirtumus tarp kovų ir peštynių.</p>

Ženkli, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Dėmesys lengvai išblaškomas
- Negeba išlaukti pagyrimų
- Pamiršta pasiprašyti į tualetą
- Lyginant su bendraamžiais dėmesį koncentruoja 2-3 kartus trumpesnį laiką
- Negeba palaukti savo eilės
- Rėksmingai arba judesiais reikalauja dėmesio arba savo poreikių tenkinimo

Savivoka ir savigarba

Vertybinė nuostata: save vertina teigiamai

Esminis gebėjimas: supranta savo asmens tapatumą, pasako, kad yra berniukas/mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<ul style="list-style-type: none">-Turi savo kūno vaizdinius-atpažįsta save nuotraukose, veidrodyje.-Pavadina kelias kūno dalis.-Supranta ką ir kaip gali padaryti.-Išreiškia savo norus.	<p>2 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none">-Parodo save nuotraukose, pasako savo vardą.-Sulaikius bėgantį, įnirtingai rodo protestą.-Suaugusiajam parodo ko išmoko.-Džiaugiasi, krykštuoja , kai jis pagiriamas.	<ul style="list-style-type: none">-Žaisime įvairius žaidimus, liečiant - nugarytę, pilvuką, rankytes.-Žaidžiant siužetinius žaidimus Vartosime kūno dalių pavadinimus.-Žaisime su veidrodėliais, drabužių detalėmis-Auklėtoja sudarys sąlygas žaisti žaidybines situacijas, kuriose reikės pasirinkti.

<p>-Džiaugiasi didėjančiomis savo galimybėmis judėti, kalbėti, atlikti veiksmus. -Tikisi suaugusiojo pritarimo, palaikymo, pagyrimo.</p>		<p>-Diskutuosime, aiškinsimės , kas vaikui patinka, o kas ne. -Stebėsime atsineštas vaikų nuotraukas.</p>
<p>-Kalba pirmuoju asmeniu. -Savo „aš“ sieja su savo veikla ir daiktų turėjimu-pasako ką daro, ką turi. -Pasako kas jis yra-berniukas ar mergaitė. -Atskiria berniukus nuo mergaičių. -Pasako 5-6kūno dalis. -Didžiuojasi tuo ką turi ir ką gali daryti. -Tikisi, kad suaugusieji ir kiti vaikai jį mėgsta ir priima.</p>	<p style="text-align: center;">3 – asis žingsnis</p> <p>-Pasako savo vardą. -Atpažįsta savo drabužius, daiktus. -Paklaustas atsako kas jis yra -berniukas ar mergaitė. -Prašo suaugusiojo stebėti kaip ir ką daro. -Reikalauja , kad jo darbeliai būtų matomi.</p>	<p>-Įvardinsime daiktus, kurie priklauso vaikui, priminsime jo vardą. -Komentuojant vaiko veiklą, būtinai paminėsime vaiko vardą. -Tinkamose situacijose paminėsime vaiko lytį. -Komentuosime, pagirsime vaiko pasiekimus tėveliams vaikui girdint. -Padarytus darbelius pakabinsime, padėsime, kad matytų vaikas.</p>
<p>-Supranta, kad turi nuo kitų atskirą savo norų, ketinimų, jausmų pasaulį. -Pasako , kaip jaučiasi ir ko nori jis pats. -Pasako kaip jaučiasi ir ko nori kitas asmuo. -Mano, kad yra geras, todėl kiti jį mėgsta. -Palankiai vertina save.</p>	<p style="text-align: center;">4 – asis žingsnis</p> <p>-Supranta, kas nepatinka jam gali patikti kitam vaikui. -Gali suprasti ir paaiškinti, ką jaučia nuskriaustas bendraamžis. -Pasakoja savo dienos įspūdžius auklėtojai, tėvams. -Bando nutylėti savo prasižengimus.</p>	<p>-Kalbėsime apie kūno dalis, žmonių panašumus ir skirtumus. -Vaidinsime siužetus, kuriuose vaikai pažins įvairius jausmus, palygins su savo jausmais. -Po išėginių pasakosime ką veikėme, kur buvome, kaip praleidome dienele su tėveliais. -Dažnai kartosime, kad vaikas yra ypatingas ir svarbus grupėje. -Organizuos auklėtoja veiklas, kuriose vaikas pažins save, savo kūną, pomėgius.</p>
<p>-Supranta, kad buvo, yra ir bus tas pats asmuo.</p>	<p style="text-align: center;">5-asis žingsnis</p>	<p>-Kalbėsime su vaiku apie jo praeitį, dabartį, ateitį.</p>

<ul style="list-style-type: none"> -Atpažįsta save kūdikystės nuotraukose. -Apibūdina savo išvaizdą. -Pasako, kad suaugęs bus vyras/moteris, tėtis/mama. -Jaučiasi esąs šeimos, grupės narys. -Kalba apie šeimą, draugus. -Savęs vertinimas nepastovus, priklausomai nuo suaugusiojo tuo metu vertinimo. -Siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų. 	<ul style="list-style-type: none"> -Pasako, kad vardas, akių spalva, mama ir tėtis niekada nepasikeis. pasakoja ką veikė namuose su mama, tėčiu ar kitais šeimos nariais. -Pasako kur dirba tėveliai, ką veikia darbe. -Vaikas sako savo nuomonę apie save. -Pasako priežastį kodėl nori ar nenori eiti į darželį. 	<ul style="list-style-type: none"> -Žaisime žaidimus vaizduojančius save, ką nors kitą. -Kviesimės tėvelius papasakoti ką nors įdomaus apie vaiko praeitį. -Kalbėsime su vaikais apie jų šeimas, tėvelius. -Organizuosime darželyje šeimos šventes. -Vyksime į tėvelių darbovietes. -Žiūrėsime edukacinius filmukus kas yra gerai ir kas yra blogai. -Sakysime vieni kitiems komplimentus, girsime. -Kreipsimės į vaiką vardu, jį pagiriant, bei pagiriant jo gebėjimus.
<ul style="list-style-type: none"> -Vis geriau suvokia savo norus, jausmus, gebėjimus, šeimą, Tėvynę -Ima suvokti save, kaip galinti daryti įtaką kitam. -Juokiasi iš savo klaidų ar nelaimių, jei tai nesukelia rimtų pasekmių. -Save apibūdina, nusakydamas fizines ir elgesio savybes. -Gali pasakyti savo tautybę. -Save ir savo gebėjimus vertina teigiamai. -Stebi ir atpažįsta kitų palankumo jam ženklus. 	<p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Nupiešia save ir pakomentuoja , kaip atrodo, ką turi, ką veikia. -Pasako ką nors apie šeimą, bendruomenę, Tėvynę. -Vaikas atsisako suduoti kitam, suprasdamas, kad jam skaudės. -Vaikas apibūdina save, savo išvaizdą. -Iš intonacijos, žodžių , veido išraiškos, pozos supranta, kada kitas palankiai ar nepalankiai nusiteikęs jo atžvilgiu. 	<ul style="list-style-type: none"> -Samprotausime apie save, savo pomėgius, veiklą. -Organizuosime vakarones, parodas apie vaiko ir tėvų pomėgius. -Vaikas rinksis daugiau pats savo veiklą -Skatinsime pokalbius, diskusijas apie fizines savybes, pomėgius ir elgesio savybes, šeimą, grupę, Tėvynę. -Tyrinėsime kitų palankumo ir nepalankumo vaikui ženklus ir nepalankumo priežastis.

Ženkli, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Suvokia save tik esamuoju momentu
- Prasčiau suvokia save kaip grupės narį.
- Nesupranta santykio tarp savęs ir aplinkos.
- Nepasitiki savimi net tose veiklose, kurios gerai pavyksta
- Pernelyg įkyriai siekia dėmesio.

Santykiai su suaugusiais

Vertybinė nuostata: nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais;

Esminis gebėjimas: pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdieninėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<ul style="list-style-type: none">-Sunkiai atsiskiria nuo mamos, tėčio ar globėjo,-Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo;-Mėgsta žaisti kartu su suaugusiu, stebėti ir mėgdžioti jo žodžius;-Atpažįsta suaugusiojo emocijas, jausmus:	<p>2 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none">-Verkia, sunerimsta atsiskirdamas nuo tėvų;-Raminamas glaudžiasi prie auklėtojos;-Domisi kitais vaikais ir žaidimais;-Rodo stiprius jausmus suaugusiam (apkabina, nususuka, myluoja, atstumia);-Išprašo iš suaugusio to jo nori (nešioti, dainuoti, skaityti)	<ul style="list-style-type: none">Auklėtoja sukurs ir laikysis atsisveikinimo su tėvais ritualus;Auklėtoja žais su vaiku, kol nusiramins ir įsitrauks į grupės veiklą;Auklėtoja pozityviai bendrauja su vaiku;Auklėtoja išaiškins pykčio priežastisAuklėtoja sudarys sąlygas žaisti taip, kad vaikas bus pagalbininkas, elgesio modelis;

<p>-Vykdo jam suprantamus suaugusiojo reikalavimus; -Kreipiasi į suaugusį pagalbos</p>	<p>-Mėgsta kai jo žaidimą stebi; -Mėgsta kai jam pritaria ir juo žavisi suaugęs; -Lipa laiptais atsižvelgdamas į suaugusiojo veido išraišką; -Pargriuvęs stebi suaugusiojo veido išraišką ir atitinkamai reaguoja; -Bijo eiti iš grupės į salę, bet vedamas už rankos sutinka; -Vaikas traukiasi nuo didelių nepažįstamų žaislų; -Vengia judančių, neįprastai skambančių žaislų; -Spektaklio metu išsigąsta pamatęs nepatrauklų personažą</p>	<p>-Raiškia veido mimika reaguos į tinkamus ar netinkamus vaiko veiksmus ar poelgius; -Pristatys vaikams naujus žaislus (kaip jie atrodo, juda, kelis kartus pakartos veiksmus su tuo žaislu) -Kvies vaikus bandyti žaisti su nauju žaislu ir žais pati;</p>
--	---	--

<p>-Lengviau nei antraisiais metais atsiskiria nuo tėvų; -Kai šalia yra juo besirūpinantis suaugęs drašiai veikia, rizikuoja, išbando; -Mėgdžioja, tačiau savaip pertvarko suaugusiojo intonaciją, veiksmus, žodžius; -Nori veikti savarankiškai; -Tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo; -Ne visada priima suaugusiojo pagalbą, kartais užsispiria. -Ramiai stebi nepažįstamus kai šalia yra auklėtojas.</p>	<p style="text-align: center;">3 - asis žingsnis</p> <p>-Dažniau išlieka ramus kai atsisveikina su artimaisiais; -Bėgiodamas nutolsta nuo suaugusiojo, o jei jo nebemato tuojau pat grįžta; -Siužetiniame žaidime mėgdžioja suaugusių buitinius veiksmus; -Žaidime naudoja iš suaugusių girdėtus žodžius ar intonacijas; -Pats vaikas susiranda žaislus; -Naudoja žaislus pakaitalus; -Nemėgsta, kad suaugęs siūlytų žaidimo veiksmų seką; -Dažnai kartoja Aš pats; -Bando pats nusirengti, apsidengti; -Gali atkakliai reikalauti suaugusio paduoti žaidimui nesaugų žaislą; -Smalsiai apžiūrinėja atėjusius svečius jei šalia yra auklėtoja; -Paima svečių duodamą žaislą jei yra šalia auklėtoja.</p>	<p>-Auklėtoja bendraus, pasakos su vaiko tėvais apie darželyje praleistą dieną; -Sužinosime iš tėvelių naujus vaiko pasiekimus, įpročius, interesus; -Pritarsime vaiko iniciatyvai; -Auklėtoja visada padės vaikui; -Skatinsime vaiko savarankiškumą; -Žaidime naudosisime daiktus pakaitalus, tapsime kuo nors kitu, ko reikės žaidimui; -Auklėtoja žaisdama su vaikais skatins juos kalbėti apie tai kas žaidžiama; -Auklėtoja tikslingai nukreipia vaiko dėmesį į kitą įdomią veiklą jei jis užsispyrė; -Kviesime į grupę svečius, kad vaikai pratintųsi bendrauti su nepažįstamais žmonėmis.</p>
<p>-Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų; -Grupėje vaikas jaučiasi saugus, pasitiki grupės auklėtoja; -Supranta auklėtojų jausmus, bendradarbiauja su jais; -Paklaustas suaugusiojo pasako savo nuomonę; -Stengiasi laikytis suaugusiųjų nustatytos tvarkos;</p>	<p style="text-align: center;">4-asis žingsnis</p> <p>-Atsisveikina su tėvais ir pats bėga į grupę; -Dairosi ir randa su kuo ir ką žaisti; -Įsitraukia į auklėtojos pasiūlytą veiklą, tačiau ją plėtoja savitai; -Vaikas kalbasi su suaugusiu ką ir kaip daro, klausia patarimo, rodo ką padarė; -Vaikas paklauso auklėtojos patarimo įvertinęs situaciją; -Vaikas kalbasi su grupės svečiu, klausinėja, stebi jos veiklą, pats bando tai atlikti.</p>	<p>-Pasiūlysimė vaikams veiklos per kurią reikia kalbėtis apie šeimą; -Pakabinsime vaiko ir jo šeimos nuotraukas, organizuosime šeimos dienas grupėje; -Tėvus kviesime dalyvauti grupės veikloje; -Organizuosime stalo žaimų vakarus su tėvais; -Kartu su vaikais ir jų tėvais organizuosime grupės išvykas, šventes; -Skatinsime vaikus išsakyti savo norus, sumanymus, idėjas;</p>

<p>-Kalbasi, veikia su nepažįstamais žmonėmis, kai auklėtojas yra matomas netoliese.</p>		<p>-Padėsime įgyvendinti vaikų sumanymus; -Padėsime vaikams laikyti tvarkos;</p>
<p>-Įtraukia suaugusįjį į savo žaidimus apie savijautą ir elgesį; -Prašo dalyvauti suaugusiojo bendroje veikloje, aiškina, siūlo pokalbius apie elgesį ir savijautą; -Priima suaugusiojo pasiūlymus susijusius su veikla; -Tikrina suaugusio išsakytas leistino elgesio ribas; -Dažniausiai laikosi sutartų taisyklių; -Kartais stipriai susijaudinęs, supykęs išsigandęs gali priešintis suaugusiam; -Drąsiai bendrauja su mažiau pažįstamais ar nepažįstamais žmonėmis darželyje;</p>	<p style="text-align: center;">5 - asis žingsnis</p> <p>-Vaikai prašo auklėtojų pabūti siužetinio žaidimo personažu (ligoniu, pardavėju, kasininku, vairuotoju); -Vaikai apie draugų elgesį praneša auklėtojui ir laukia elgesio įvertinimo; -Susijaudinę vaikai gali atsisakyti deklamuoti eilėraščių per šventę nors to ir prašytų auklėtojas; -Grupės svečiams aprodys savo žaislus, darbelius, atsakinėja į klausimus;</p>	<p>-Organizuosime pokalbius su vaikais apie elgesio taisyklių naudą -Rengsime diskusijas su vaikais apie problemas kurios nutinka nesilaikant elgesio taisyklių; -Organizuosime pokalbius apie tinkamą bendravimą su tėvais ir kitais šeimos nariais; -Padėsime vaikams įveikti kylančias problemas; -Suprasime ir paaiškinsime vaikams jų priešinimosi priežastis; -Skatinsime vaikus bendrauti su grupės svečiais; -Supažindinsime vaikus su grupės svečiais, kad jie turėtų apie ką kalbėtis; -Kartu su vaikais parengsime klausimus į grupę atėjusiems svečiams</p>

<p>-Vaikai nusiteikę geranoriškai, pagarbiai bendrauti su suaugusiais;</p> <p>-Kartu su pedagogu vaikai diskutuos apie elgesio taisyklės darželyje ir už jo ribų;</p> <p>-Vaikai stengiasi laikytis susitarimų, nors kartais su suaugusiu gali bendrauti ir priešišškai;</p> <p>-Paprastyti vaikai paaiškina, kodėl negalima bendrauti su nepažįstamais kai šalia nėra juo besirūpinančio suaugusio;</p> <p>-Žino į ką kreiptis pagalbos pasimetus, nutikus nelaimei;</p>	<p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <p>-Vaikai auklėtojiui papasakoja apie savo rūpesčius ir džiaugsmus;</p> <p>-Vaikai pasako kokio elgesio norėtų grupėje;</p> <p>-Kartu su auklėtoju suformuoja grupės taisyklės;</p> <p>-Vaikai išsako savo norus;</p> <p>-Savarankiškai renkasi veiklą mėgstamame žaidimų kampelyje;</p> <p>-Vaikai pasako pavojus, kuriuos gali kelti nepažįstamas žmogus(pavogti, nuvežti, nuskriausti)</p> <p>-Vaikai pasako į kokius pareigūnus reikia kreiptis nutikus nelaimei arba naudotis pagalbos telefonu 112</p>	<p>-Padėsime vaikams keisti netinkamus bendravimo su suaugusiais būdus;</p> <p>-Kartu su vaikais sudarysime dienotvarkę</p> <p>-Kursime su vaikais elgesio grupėje taisyklės gyvenimo grupėje klausimais;</p> <p>-Padėsime vaikams suprasti kaip reikia pasakyti savo nuomonę neįžeidžiant kitų (suaugusių, bendraamžių);</p> <p>-Aiškimsimės bendravimo su nepažįstamais žmonėmis taisyklės ir galimus pavojus;</p> <p>-Išklausysime vaikų pasakojamus atsitikimus su suaugusiais</p>
---	---	--

Ženkliai, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Sunkiai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų;
- Nedemonstruoja šiltų jausmų ir prisirišimo prie artimųjų;
- Tempia už rankos norėdamas parodyti ar paprašyti;
- Aktyviai priešinasi tėvų ir ugdytojų prašymams ir nurodymams;
- Pasakoja pernelyg garsiai;
- Vengia akių kontakto.

Santykiai su bendraamžiais

Vertybinė nuostata: nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas: supranta kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku ir palankiai bendrauja su visais (dalijasi žaislais, užjaučia padeda, supranta kitus), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmy pasekmes sau ir kitiems.

Pasiekimai	Vaiko veiksena	Ugdymo gairės
<ul style="list-style-type: none"> -Mėgsta žaisti greta kitų vaikų -Stebi kitų vaikų veiklą -Šypsosi, mėgdžioja kitų vaikų veiksmus -Gali duoti žaislą kitam vaikui, jį imti iš kito -Supykęs vaikas gali atimti žaislą iš kito ir jam suduoti 	<p style="text-align: center;">2 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Prieš kitą vaiką atsistoja, žiūri į akis, nusišypso -Vaikai kartoja bendraamžių veiksmus -Nori to paties žaislo, kurį turi bendraamžiai -Ramia žaidžia greta nepažįstamo vaiko, tačiau pastebėjęs, kad nėra suaugusio sunerimsta ir bėga jo ieškoti -Bando atimti žaislą ir gali suduoti turimu žaislu 	<ul style="list-style-type: none"> -Auklėtoja paskatins vaikus žaisti greta -Auklėtoja pagal galimybę parūpins norimų žaislų -Komentuosime, aptarsime vaikų norus, emocijas ir veiksmus -Padėsime vaikams pažinti grupės naujokus, juos pristatysime, skatinsime pažaisiti greta -Stebėsime vaikus ir stabdysime netinkamus veiksmus, paaškinsime kodėl taip negalima elgtis
<ul style="list-style-type: none"> -Vaikai ieško bendraamžių draugijos; -Žaidžia greta; -Trumpai pažaidžia su kitu vaiku įsitraukdamas į kito žaidimą; -Vaikai bendrauja mimika, judesiais ir veiksmais; -Dažniau kalbasi su kitu vaiku; 	<p style="text-align: center;">3- asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vaikai stebi, ką daro kitas, pakartoja jo veiksmus; -Vaikas ima tą patį arba tokį patį žaislą ir mėgdžioja kito veiksmus; -Jei kitas vaikas nori atimti žaislą jo nepaleidžia arba bėga šalin ir rėkia; -Dažniausiai moka pasakyti arba parodyti pirštu kad atimti žaislus negalima; 	<ul style="list-style-type: none"> -Padėsime vaikams suprasti kaip reikia žaisti keliems su vienu žaislu; -Grupėje turėsime po kelis vaikams labai patinkančius žaislus; -Komentuosime draugiškus vaikų veiksmus ir jausmus; -Padėsime vaikams įsitraukti į bendro žaidimo epizodus;

<ul style="list-style-type: none"> -Pakaitomis atlieka veiksmus su tuo pačiu žaislu; -Audringai reiškia teises į savo daiktus, žaislus; -Nori kito vaiko jam patinkančio žaislo; -Gali simpatizuoti kuriam nors vaikui. 	<ul style="list-style-type: none"> -Dažniau žaidžia su vienu vaiku. 	<ul style="list-style-type: none"> -Užtikrinsime vaiko saugumą; -Atsiliepsime į vaikų pagalbos prašymus; -Skatinsime vaikus žaisti greta kurdami tam tinkančias žaidimų vietas.
<ul style="list-style-type: none"> -Kartu su bendraamžiais žaidžia bendrus žaidimus -Žaisdami vaikai mėgdžioja kitus ir supranta jų norus -Padedamas suaugusiojo palaukia savo eilės -Dalijasi savo žaislais -Priima kompromisinį pasiūlymą -Gali turėti vieną ar kelis žaidimo partnerius, su kuriais susipykęs lengvai taikosi 	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vaikas duoda žaislą kitam jei jis labai jo nori -Palaukia savo eilės žaidime -Vaikai laukia savo draugo kol ateis į grupę ir žaidžia jų pamėgtame žaidimų kampelyje 	<ul style="list-style-type: none"> -Priminsime vaikams jų elgesio taisykles -Mokysime vaikus pasakyti sau ne kai norisi pasielgti netinkamai -Atkreipsime dėmesį ir pagirsime vaikų norą pasidalinti -Skatinsime palaikyti vaikų draugystes
<ul style="list-style-type: none"> -Sėkmingai įsitraukia į vaikų grupę ir žaidžia kartu -Tikslingai atsineša žaislą iš namų bendram žaidimui su draugu -Noriai žaidžia su vaikais iš kitos kultūrinės, socialinės aplinkos Pats randa nesutarimo, konflikto sprendimo būdus arba prašo suaugusiojo pagalbos -Gali turėti draugą arba kelis žaidimo partneriu 	<p style="text-align: center;">5 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Pamatęs žaidžiančius vaikus pasiprašo į žaidimą -Vaikai palaiko vienas kito fantazavimą -Pats sugalvoja žaidimą ir pakviečia kitus žaist -Vaikai nuolat žaidžia po du ar kelis 	<ul style="list-style-type: none"> -Išsiaiškinsime ir padėsime atstumtiesiems įsitraukti į žaidimą -Siūlysime vaikams veiklos turtinančios jų patirtį apie bendruomenę, žmones, jų skirtumus ir panašumus -Padėsime vaikams ieškant išeičių konfliktinėse situacijos -Skatinsime vaikų bendradarbiavimą

<ul style="list-style-type: none"> -Vaikai rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais -Domisi skirtumais tarp vaikų ir juos toleruoja - Taikia derasi su bendraamžiais dėl žaidimų sumanymų ir veiklos -Supranta koks elgesys yra geras, o koks blogas ir kodėl -Suvokia savo veiksmų pasekmes sau ir kitiems -Vaikai turi draugą arba kelis nuolatinius žaidimų partnerius -Palaiko ilgalaikę draugystę mažiausiai su vienu vaiku 	<p>6 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Vaikai leidžia kitiems pažaisti su savo žaislu -Kasdiena atsineša vis kitą žaislą, kad galėtų su juo žaisti su draugu -Vaikai žaidime kopijuoja artimųjų veiksmus ir tariasi kodėl taip reikia daryti -Vaikai derasi dėl žaislų ar žaidimo vaidmenų -Pasako koks elgesys yra tinkamas o koks ne -Vaikai pasako koks bendraamžis yra jo draugas 	<ul style="list-style-type: none"> -Sudarysime galimybes vaikams gauti naujų išpūdžių kurie praturtins vaikų žaidimą -Atkreipsime vaikų dėmesį į tinkamus jų poelgius -Akcentuosime, kad tinkamas elgesys padeda visiems pasijusti laimingiems; -Kartu su vaikais kurti taisykles, susitarimus pasiryžtant jų laikytis -Pasiūlysime vaikams veiklų kur reikia ką nors daryti kartu -Kalbėsime apie draugus ir draugystę
--	--	---

Ženkli, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Įkyriai ir neadekvačiai siekia bendravimo;
- Nesidomi kitais vaikais ir žaidimais su jais;
- Reaguoja pernelyg impulsyviai, supyksta arba verkia;
- Nežaidžia siužetinių žaidimų
- Savitais, jam prieinamais būdais išreiškia draugystę.

Problemy sprendimas

Vertybini nuostata: Nusiteikę ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

Esminis gebėjimas: Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasėkmes.

Pasiekimai	Vaiko veiksena	Ugdymo gairės
-Įvairiose veiklose išbando jau žinomus veikimo būdus, nepavykus laukia pagalbos.	2 - asis žingsnis -stengiasi veikti su įvairiomis priemonėmis, atrasti daiktų vietą.	-Auklėtoja padės vaikui įveikti kliūtis, stiprins pasitikėjimo jausmą
-Drąsiai imasi veiklos, keičia veikimo būdus, stebi savo veiksmų pasėkmes. - Prašo pagalbos arba meta veiklą	3 - asis žingsnis -Nepavykus atlikti veiksmų bando dar kartą. -atsisako veikti, jeigu nepavyksta	-Auklėtoja skatina vaikus veikti pagal vaikų galimybes, padrąsina. -Auklėtoja pateikia sprendimo būdus, suteikia laisvę rinktis.
-Supranta, kad susidūrė su sudėtinga veikla, kliūtimi, problema -Stebi savo veiksmų pasėkmes, taiko naujai sugalvotus būdus -Nepavykus, prašo suaugusiojo pagalbos	4 - asis žingsnis -supranta veiklos sudėtingumą -bando atlikti veiksmą iki galo -suranda išeičių, situacijai pakeisti	-Auklėtoja padeda suprasti problemų pasėkmes, aiškinamasi kodėl įvyko sunkumai, -Auklėtoja skatina, drąsina kartu ieškoti išeičių iš susidariusios probleminės situacijos.

<ul style="list-style-type: none"> -Retsykiai pats bando įveikti sutiktus sunkumus -Ieško tinkamų sprendimų, tariasi su kitais, mokosi iš nepavykusių veiksmų - Samprotauja, ką galima daryti toliau, kitaip, prašo suaugusiojo pagalbos 	<p>5 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Nepavykus atlikti darbą, imasi kartojimo -Iškylus konfliktui, bando surasti susitaikymo išeitį -Supranta savo veiksmus, bando juos taisyti 	<ul style="list-style-type: none"> -Auklėtoja suteikia sąlygas vaikams imtis sudėtingos veiklos, bandyti eksperimentuoti, tariasi - Skaitysime kūrinis apie įvairius žmonių ketinimus, poelgius ir jų pasėkmes - kartu apgalvosime ką galime padaryti įvairiose situacijose.
<ul style="list-style-type: none"> -atpažįsta su koku sunkumu ar problema susidūrė - Ieško tinkamų sprendimų, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasėkmes, tariasi su kitais, atsižvelgia į kito nuomonę, mokosi iš savo ir kitų klaidų. -Nepasisekus bando kelis kartus, ieško išeities, prašo pagalbos 	<p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Nenori priimti į žaidimą vaiko, kuris dažnai trukdo žaisti -Žino, kaip jaučiasi pats ir kiti jeigu pasireiškia netinkamas elgesys -Žino savo grupės problemas -Prašo pagalbos pas draugą ar suaugusįjį 	<ul style="list-style-type: none"> -Kalbėsime atvirais klausimais “Kas atsitiko?“, Ką tu darei?, Ką dar galima padaryti?“ -Spręsimė problemines užduotis
<p>Ženkli, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą</p> <ul style="list-style-type: none"> -Neatpažįsta problemos -Nedrįsta imtis nežinomos veiklos -Negeba pasakyti, kas yra ne taip, neveikia, blogai ir pan. - Iškilus sunkumams neklausia, kaip juos įveikti 		

Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vertybinė nuostata: Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais

Esminis gebėjimas: Savi iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusiųjų pagalbą, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<ul style="list-style-type: none">-Pasirenka daiktus, žaidžia, bando atlikti naujus veiksmus-Noriai mokosi iš kitų, su kuriais jaučiasi saugus-Protestuoja, reiškia nepasitenkinimą	<p style="text-align: center;">2 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none">-Bando užsisiegti sąsąs-Žaidžia su įvairiais žaislais-Reikalauja pagalbos	<ul style="list-style-type: none">-Skatinti vaiką atlikti veiksmus, kartu mokytis naujų veiksmų-Inicijuoti domėjimąsi naujais veiksmais
<ul style="list-style-type: none">-Sugalvoja būdus, kaip pasiekti neprieinamą norimą daiktą-noriai išbando suaugusiojo pasiūlytus naujus žaislus, žaidimusReiškia savo norus, sako „ne“	<p style="text-align: center;">3 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none">-mėgsta dėlioti, statyti, tyrinėja, konstruoja- tvirtina, kad nenori miegoti	<ul style="list-style-type: none">-auklėtoja rūpinasi saugia aplinka-auklėtoja sudaro sąlygas žaisti sensorinius žaidimus, skatina veikti-sudaryti sąlygas tenkinti vaiko poreikius-auklėtoja nuolat stebi vaikus

<ul style="list-style-type: none"> -pats pasirenka veiklą, įsitraukia į suaugusiųjų pasiūlytą veiklą -susidūręs su kliūtimi, bando ką nors daryti kitaip -siekia savarankiškumo 	<p>4 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -rodo iniciatyvą vadovauti sugalvotam žaidimui -noriai dalyvauja suaugusiųjų organizuojamojoje veikloje 	<ul style="list-style-type: none"> -plėtosime sumanymus, įgyvendinsime juos -inicijuoti veiklą grupelėmis, dviese -drauge džiaugsimės iniciatyva padėti kitam
<ul style="list-style-type: none"> -kryptingai plėtoja veiklą su draugais -suaugusiojo pasiūlytą veiklą atlieka susitelkęs, išradingai, savaip -bando įveikti kliūtis, kreipiasi pagalbos į suaugusįjį 	<p>5 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> - gali pats sugalvoti žaidimą ir ilgai jį plėtoti - gali pasirinkti siūlomą veiklą, atlikti savaip -prašo pagalbos pas suaugusįjį 	<ul style="list-style-type: none"> -auklėtoja skatina turiningiau išplėtoti jų pačių sumanymus -auklėtoja inicijuoja veiklos konkrečių įgyvendinimą - auklėtoja teikia pagalbą, vaikui prašant -bandysime nepavykus kažką atlikti, atlikti dar kartą
<ul style="list-style-type: none"> -turiningai plėtoja veiklą, kurią pats pasirenka -kviečia įsitraukti visus, šalia esančius į žaidimą -savarankiškai bando įveikti kliūtis 	<p>6-asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -žaidžia ilgą laiką trunkančius kūrybinius žaidimus -kreipiasi pagalbos į draugą - Užsiima ilgai trunkančia veikla, atlieka iki galo 	<ul style="list-style-type: none"> -auklėtoja sudaro sąlygas plėtoti veiklai keletą dienų, neardant sukurtos aplinkos -įgyvendinsime sumanymus - auklėtoja skatins pabaigti pradėtus darbus, padės įveikti problemas.
<p>Ženkla, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą</p> <ul style="list-style-type: none"> -nesidomi naujais daiktais - neklausinėja -negeba savarankiškai susirasti veiklos -netyrinėja aplinkos 		

3.3 Komunikavimo ugdymo sritis

Sakytinė kalba

Vertybė nuostata: Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminis gebėjimas: Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreiškdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<p>-Supranta vaikų ir suaugusiųjų kalbą apie artimiausios aplinkos objektus, reiškinius, santykius, žaidimus, eilėraštkus, pasakas, pasakojimus, su dienvartarke susijusius paaiškinimus, prašymus, paprastus klausimus.</p> <p>-Supranta ir greitai mokosi paprastų naujų žodžių.</p> <p>-Mėgdžiojimu, žodelių pakartojimais, veiksmais, mimika, dalyvauja paprastuose žodiniuose žaidimuose.</p> <p>-Dviejų trijų žodžių sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko, ko nori.</p>	<p>2 - asis žingsnis</p> <p>-Mimika, gestais, trumpais žodeliais atsako į suaugusiojo ir vaikų klausimus, prašymus.</p> <p>-Kūno judesiais, garsais, trumpais žodeliais atliepia jam skaitomą trumpą tekstuką, žaidinimų ar eilėraštkų žodžius.</p> <p>-Teigiamai arba neigiamai reaguoja į prašymus, siūlymus.</p> <p>-Įvardija savo bei kitų vaikų atliekamus veiksmus.</p> <p>-Išgirdęs rimuotą ketureilį, bando kartoti atskirus žodžius.</p>	<p>-Nuolat kalbėsime apie artimiausios aplinkos daiktus, reiškinius, santykius, tą patį dalyką nusakysime kuo įvairesniais žodžiais.</p> <p>-Taisyklingai vadinsime su vaiku bendraujančius suaugusiuosius, įvardinsime kūno dalis, aplinkoje esančius daiktus bei žaislus. .</p> <p>-Kartosime dainelių, eilėraštkų, žaidinimų, pasakėlių tekstų garsus, žodžius, frazes, juos papildysime kūno kalba: šokinėsime, pliaukšėsime delnais, šoksime ir pan.</p>
<p>Klausymas.</p> <p>-Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių, naujų žodžių.</p> <p>-3-4 žodžių sakiniiais kalba ir klausinėja apie save, savo norus, poreikius, išgyvenimus.</p>	<p>3 - asis žingsnis</p> <p>-Mėgsta klausytis jau žinomų kūrinėlių.</p> <p>-Suklūsta išgirdęs jau girdėtą pasakojimą.</p>	<p>-Skaitysime ir pasakosime apie kitus vaikus, artimiausios aplinkos gyvūnėlius, vaikams skirtų televizijos laidų veikėjus, siesime tai su gyvenimiška vaikų patirtimi.</p>

<p>-Sako „ačiū“, „prašau“.</p> <p>-Kalba ir klausinėja apie tai, ką matė ir girdėjo, apie aplinkos objektus, jų savybes, įvykius, net jei jų dabar nemato.</p> <p>-Domisi laidomis, animaciniais filmukais, kalba apie juos.</p> <p>-Kartu su suaugusiuoju deklamuoja eilėraštkus, užbaigia žinomas pasakas, eilėraštkius.</p>	<p>-Kalba, pasakoja gestikuliuodamas rankomis, imituodamas veiksmus, išreikšdamas emocijas.</p> <p>-Komentuoja žiūrimą filmuką, pasakoja ką mato.</p> <p>-Kartoja mėgstamų herojų pasakytus žodžius.</p> <p>-Bando kartoti trumpus eiliuotus kūrinėlius: eilėraštkus, daineles, skaičiuotes ir pan.</p>	<p>-nusakysime aplinkos reiškinių savybes, ieškosime įvykių priežasčių ir pasekmių, pasakosime apie tai, kas vyksta ar vyko.</p> <p>-Deklamuosime eilėraštkus, užbaigsime žinomų pasakų, eilėraštkių frazes. Kartu žiūrėsime vaikiškus filmukus, pasakosime apie tai, ką matėme ir girdėjome žodžiais, gestais.</p>
<p>-Klausosi aplinkinių pokalbių, sekamų pasakojamų, skaitomų, deklamuojamų kūrinų literatūrine kalba, tarmiškai.</p> <p>-Pradeda išklausti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas.</p> <p>-Stengiasi suprasti kita kalba kalbančių vaikų norus, pasiūlymus.</p> <p>-Kalba pats sau, kalba kitam, klausinėja, užkalbina, prašo, pašaukia, kartais laikydamasis elementarių kalbinio etiketo normų.</p> <p>-Kalba, pasakoja apie tai, ką jaučia, veikia.</p> <p>-Žaidžia garsais ir žodžiais, kuria naujus žodžius.</p> <p>-Kalbant pasakoja ką mato, girdi, ką sužinojo, suprato, vartodamas elementarius terminus, girdėtus naujus žodžius.</p> <p>-Kalbėdamas vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius.</p> <p>-Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos žodžių garsų.</p> <p>-Deklamuoja trumpus eilėraštkius, atkartoja trumpas pasakas ar apsakymus, pridėdamas savų žodžių, pasakojimą palydėdamas gestais, mimika.</p>	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <p>-Domisi aplinkinių pokalbiais – „viską girdi“.</p> <p>-Išklauso draugą ir reaguoja į jo kalbą.</p> <p>-Domisi kita kalba, bando susikalbėti.</p> <p>-Mandagiai bendrauja tarpusavyje, tardamiesi dėl žaidimo, dalindamiesi išpūdžiais ir kt.</p> <p>-Pasakoja ką girdėjęs, matęs, patyręs.</p> <p>-Vaikas kalba paprastos konstrukcijos taisyklingais sakiniais.</p> <p>Taisyklingai taria daugumą gimtosios kalbos garsų.</p> <p>-Deklamuoja savo kūrybos eilėraštkus, išreikšdamas emocijas, mimika bei gestais papildydamas žodžius.</p>	<p>-Skaitysime tekstus ne tik literatūrine kalba, bet ir tarmiškai.</p> <p>-Atkreipsime dėmesį į kita kalba kalbančius aplinkinius.</p> <p>-Auklėtoja sudarys įvairias bendravimo situacijas, kuriose vaikai gyvai kalbės su draugais.</p> <p>-Bendraujant vartosime elementarius mandagumo žodžius.</p> <p>-Kalbėsime apie dabartinę ar buvusią veiklą, esamus ar buvusius išgyvenimus, vartosime girdėtus naujus žodžius.</p> <p>-Auklėtoja su vaikais kalbės taisyklingų konstrukcijų sakiniais, taisyklingai tariant gimtosios kalbos garsus, skatins įvairiuose žodžiuose juos atpažinti.</p> <p>-Džiaugsimės kiekvienu vaiko žodinės kūrybos bandymu, neprieštarausime, nesišaipysime iš jo.</p> <p>-Vaiko kalbos jausmą auklėtoja žadins emociinga, ekspresyvia, vaizdinga kalba.</p>

<p>-Klausosi įvairaus turinio tekstų apie aplinką, įvairius įvykius, reiškinius, klausosi gyvai ir įrašų.</p> <p>-Supranta sudėtingesnio turinio tekstus.</p> <p>-Supranta, kad į jį kreipiamasi ar kalbama ne gimtąja kalba.</p> <p>-Natūraliai kitiems kalba apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja.</p> <p>-Kalbėdamas žiūri į akis.</p> <p>-Kalba, pasakoja apie tai, kas nutiko, įvyko siedamas su žmonėmis, tautos gyvenimu, gamtos reiškiniais.</p> <p>-Vartoja įvairią techniką, transporto priemones bei prietaisus įvardijančius žodžius.</p> <p>-Pasakoja, kalbasi apie matytus animacinius filmus, televizijos laidas, žaistus kompiuterinius žaidimus.</p> <p>-Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį.</p> <p>-Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių.</p> <p>-Vartoja daugumą kalbos dalių.</p> <p>-Išgirsta pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose.</p> <p>-Seka girdėtas ir savo kurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja.</p> <p>-Deklamuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus.</p>	<p style="text-align: center;">5 - asis žingsnis</p> <p>-Supranta įvairius skaitomus tekstus.</p> <p>-Klauso įrašų.</p> <p>-Klausosi sudėtingesnio turinio tekstų.</p> <p>-Supranta, kad į jį kreipiamasi ne gimtąja kalba.</p> <p>-Kalba, pasakoja apie tai, ką žino, veikia, ko nori, tikisi, nesupratus paaiškina, pakartoja.</p> <p>-Kalbėdamas žiūri į akis.</p> <p>-Pasakoja apie tai, kas buvo, ką matė.</p> <p>-Pasakoja, kalbasi apie matytus filmukus, televizijos laidas, žaislus, kompiuterinius žaidimus.</p> <p>-Bando kalbėtis su kitakalbiais vaikais, pakartodamas jo kalbos vieną kitą žodį.</p> <p>-Laisvai kalba sudėtiniais sakiniais, žodžius į sakinius jungia laikydamasis perprastų kalbos taisyklių.</p> <p>-Vartoja daugumą kalbos dalių.</p> <p>-Įvardija savo vardo bei kito žodžio pirmus garsus.</p> <p>-Seka girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kuria įvairias istorijas, eilėraštkus, inscenizuoja.</p> <p>-Deklamuoja skaitomų pasakų eiliuotus intarpus.</p>	<p>-Auklėtoja sudaro galimybes susipažinti su įvairių žanrų tekstais. Padės vaikams pajauti tekstų stilistinę įvairovę.</p> <p>-Auklėtoja skaitys įvairių žanrų tekstus (pvz., skelbimus, reklamines skrajutes, įvairių enciklopedijų tekstus, autorines pasakas ir pan.).</p> <p>-Auklėtoja rodys susidomėjimą tuo, ką kalba vaikas, užduos vaikui atvirus klausimus. Skatins vaiką kalbėti apie savo norus, išgyvenimus, įspūdžius, emocijas, vidinį pasaulį. Plės jo žodyną. Sužinojus naują žodį, skatins išsakyti savo įspūdžius.</p> <p>-Auklėtoja skatins vaikus kalbėti apie nutikimą, patirtį prisimenant kuo daugiau įvykio aplinkybių, detalių, pateiks vaikams įvairių klausimų, padedančių įvairinti kalbėjimą. Bus dėmesingu pasakojimo klausytoju.</p> <p>-Kalbėsime vartodami įvairias kalbos dalis.</p> <p>-Kalbėsime emociškai, gyvai reikšime emocijas (naudosime jaustukus, ištiktukus ir pan.).</p> <p>-Auklėtoja skatins vaiką išgirsti pirmą ir paskutinį garsą jo paties, tėvų, draugų vardažodžiuose, trumpuose žodžiuose. Su atpažintu garsu sugalvosime naujų žodžių. Žaisime žodžiais juos trumpinant, įvairiai jungiant.</p> <p>-Žaisime klausimų-atsakymų rimavimo reikalaujančius žaidimus.</p>
--	--	--

<p>-Klausosi draugų ir savo kalbos įrašų, įvairių stilių tekstų, mįslių, erzinimų, pajuokavimų bendrine kalba ir tarme.</p> <p>-Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą.. supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių reikšmę.</p> <p>-Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius.</p> <p>-Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, sumanymus, svarstymus, kalba apie problemų sprendimą, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius.</p> <p>-Bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju.</p> <p>-Garsiai svarsto savo planuojamos veiklos eigą, praneša apie tai draugui, grupei vaikų, visai grupei.</p> <p>-Klausinėja apie tai, kas išgirsta, matyta, sugalvota, pajausta.</p> <p>-Pasakoja, kalba apie aplinką, gamtos reiškinius, techniką, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus žodžius.</p> <p>-Kalba taisyklingais sudėtingais sakiniais, vartoja pagrindines kalbos dalis. Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę.</p> <p>-Išgirsta pirmą, paskutinį, žodžio viduryje esančius garsus.</p> <p>-Skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių.</p>	<p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <p>-Mėgdžioja įrašytos pasakos personažų kalbėjimą, rodo įvairias grimasas.</p> <p>-Supranta knygelės, pasakojimo, pokalbio turinį, įvykių eigą.</p> <p>-Supranta pajuokavimus, dviprasmybes, frazeologizmus, perkeltinę žodžių prasmę.</p> <p>-Supranta artimiausioje aplinkoje vartojamus kitos kalbos žodžius.</p> <p>-Kalba natūraliai, atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, svajones, svarstymus, kalba apie problemų sprendimą, vartoja mandagumo bei vaizdingus žodžius.. bando susikalbėti su kitakalbiu vaiku, suaugusiuoju. Garsiai svarsto, planuoja, praneša apie tai draugui, draugų grupei ar visai grupei.</p> <p>-Pasakoja, kalba apie aplinką, gamtos reiškinius, įvardydamas įvairias detales, savybes, būsenas, vartodamas naujai išgirstus žodžius.</p> <p>-Kalba sudėtingais taisyklingais sakiniais.</p> <p>-vartoja pagrindines kalbos dalis.</p> <p>- Išgirsta žodžius, kurie panašiai skamba, bet turi skirtingą reikšmę.</p> <p>- Išgirsta pirmą, paskutinį ir žodžio viduryje esančius garsus.</p> <p>-Skiria gimtosios kalbos žodžius nuo išgirstų kitos kalbos žodžių.</p> <p>-Atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas (TV, CD, DVD).</p>	<p>-Auklėtoja sudaro sąlygas ugdymo veikloje klausytis įvairios stiliškos tekstų.</p> <p>-Padeda vaikui suvokti pasakojimo turinį, išskiria ir aptaria su vaiku pasakojimo eigą.</p> <p>-Žaidžia žaidimus su pasakojimo tekstu, jį iliustruoja, inscenizuoja perteikia veikėjų nuotaikas, emocijas.</p> <p>-Auklėtoja sudaro kuo daugiau ir įvairesnių bendravimo situacijų, kurios inicijuotų turiningus vaikų pokalbius apie jiems įdomius daiktus, reiškinius, poelgius.</p> <p>-Auklėtoja skatina vaikus klausinėti apie tai, kas jiems įdomu, negirdėta, diskutuoja su vaikais apie tai. Pratina vaiką reikiamą informaciją perduoti kitiems.</p> <p>-Auklėtoja pasakoja vaikams apie jiems nepažįstamą patirtį.</p> <p>-Skatina kurti pasakojimus apie nekasdienius, fantastiškus nuotykius, personažus, jų emocijas, vartojant išgalvotus žodžius.</p> <p>-Žaisime įvairius garsų keitimo žodžiuose žaidimus, dainuosime ritmines daineles, ieškosime aplinkoje daiktų, kurių pavadinimai prasideda ar baigiasi nurodytu garsu.</p> <p>-Išmėginsime kalbinės raiškos priemones kursime dialogus, inscenizuosime, vaidinsime.</p> <p>-Auklėtoja inicijuos įvairius vaikų žodžių žaidimus, pasakojimų būdus: spontaniškus, atkuriamuosius, kūrybinius, fantastinius ir kt.</p> <p>-Išmėginsime kalbinės raiškos priemones, kuriant dialogus, inscenizuojant, vaidinant.</p>
---	---	--

<p>-Komentuoja meno kūrinčius , atpasakoja pasakas, padavimus, apsakymus, matytus ir girdėtus per įvairias skaitmenines laikmenas.</p> <p>-Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, humoristines istorijas, deklamuoja savo sukurtus kūrinčius, žaidžia prasmingais ir beprasmingais žodžiais, bando juokauti, kalba „ateivių“, „užsienio“ kalbomis.</p> <p>-Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonacijas ir kt.</p>	<p>- Kuria ir pasakoja įvairius tekstus, mįsles, deklamuoja savo sukurtus kūrinčius, žaidžia prasmingais ir beprasmingais žodžiais, bando juokauti.</p> <p>- Keičia balso stiprumą, kalbėjimo tempą, intonaciją ir kt.</p>	
--	--	--

Ženkliai, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Trejų metų nekalba.
- Negeba išsakyti savo poreikių bendraamžiams ir /ar ugdytojams.
- Būdamas penkerių netaisyklingai taria kalbos garsus.
- Prastai suvokia kitų kalbą (prašymus, nurodymus).
- Negeba išsakyti įvykių, nusakyti savo jausmų, išgyvenimų.
- Dažnai reikia kartoti prašymus, nurodymus.
- Kalba gramatiškai netaisyklinga (daro derinimo, kaitymo, prielinksnių vartojimo ir kt. klaidų).
- Klausydamasis blogai suvokia pasaką ar kitą tekstą.
- Nemėgsta deklamuoti eilėraščių, sunkiai juos išmoksta.
- Kalba nesklandžiai, susijaudinęs pradeda mikčioti.
- Kalba per greitai arba per lėtai.
- Nuolat prašo pakartoti, įdėmiai stebi kalbančiojo veidą.

Rašytinė kalba

Vertybinė nuostata: Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

Esminis gebėjimas: Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<p>-Varto knygeles, žiūrinėja paveikslėlius, piršteliu juos rodo. -Pradeda apžinti jo mėgstamas knygeles, nori, kad jam paskaitytų. -Reaguoja į skaitomą tekstą. -Kreipia dėmesį į aplinkoje esančias raides, žodžius, simbolius. -Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape.</p>	<p>2 - asis žingsnis -Atsiverčia knygą, varto puslapius. -Liečia pirštais paveikslėlius, juos atpažįsta. -Pastebi aplinkoje parašytas raides, nupieštus simbolius. -Klausia: „Kas čia?“ -Spontaniškai brauko popieriaus lape. ---- Naudoja įvairias rašymo priemones, tinkamas pagal amžių.</p>	<p>-Laikant vaiką ant kelių, skaitysime knygutę. - -Leisime vaikui pačiam laikyti knygutę, versti lapus. -Žiūrėsime knygelę paveikslėlius, kalbėsime apie juos. -Vartant ir skaitant knygelę auklėtoja skatins vaikų žodinę ir kūno kalbą. -Skaitomų kūrinių tekstą susiesime su vaikų gyvenimu. -Žaidimų metu papildysime vaikų rašytinę aplinką. -Auklėtoja parūpins vaikų rašinėjimams popieriaus ir jų amžiui tinkamų įvairių rašiklių.</p>
<p>-Varto knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. -Geba sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadina. -Pradeda pažinti aplinkoje esančius simbolius. -Įvairiomis rašymo priemonėmis kraigalioja vertikalias ir horizontalias linijas.</p>	<p>3 - asis žingsnis -Reikalauja, kad knygelė būtų skaitoma pokelis kartus nekeičiant teksto. -Skiria grupėje esančius simbolinius ženklus: įvairius žaidimų kampelius, patalpas žyminčius ženklus ir kt. -Keverzoja lape.</p>	<p>-Skaitysime vaikui kelis kartus per dieną, trumpus tekstukus, kuriuose kartojasi tie patys žodžiai. Skirtingai perteiksime atskirų personažų kalbą. -Skatinsime vaikus pavadinti kiekvieną paveikslėlį. -Kalbėsime apie knygų iliustracijas, kad susisietų vaizdas su konkrečiu daiktu.</p>

		<p>-Nuolat atkreipsime dėmesį į jų artimoje aplinkoje esančius simbolius, aiškins jų reikšmes.</p> <p>-Piešime emocijų išraiškas (veidelius), įvardinsime savo pojūčius.</p> <p>-Pozityviai vertinsime keverzones.</p> <p>-Džiaugsimės savo pasiekimais</p> <p>-Nuolat skatinsime keverzonėmis reikšti savo mintis, emocijas.</p>
<p>- „Skaito“ knygelių paveikslėlius, įvardija objektų ir veikėjų bruožus, veiksmus.</p> <p>-Atkreipia dėmesį į raides, simbolius (grafinius vaizdus) aplinkoje, pradeda jais manipuliuoti įvairioje veikloje.</p> <p>-Domisi ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti.</p> <p>-Kraigalionėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementų ir raidžių.</p> <p>-Raidėmis ir simboliais (grafiniais vaizdais) pradeda manipuliuoti įvairioje veikloje.</p>	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <p>-Domisi knygomis.</p> <p>-„Skaito“ knygą.</p> <p>-Įvardija paveikslėlius.</p> <p>-Komentuoja paveikslėlius, pasakydamas <i>kas ir ką veikia? Koks?</i></p> <p>-Pradeda rašyti raidžių elementus</p> <p>-Paveikslėlyje parašo savo vardą, pasirašo po darbeliu.</p> <p>-Geba atrinkti savo vardo raides.</p> <p>-Aplinkoje randa objektų, panašių į raidės grafinį vaizdą.</p>	<p>-Įvairioje ugdymo aplinkoje vartysime žurnalus, knygas, bukletus ar skrajutes.</p> <p>-Žiūrint į paveikslėlius auklėtoja skatins apie juos pasakoti, kas ir ką daro, ką kalba ar jaučia ir pan.</p> <p>-Turtinsime vaikų aplinką įvairiais rašikliais, sudarysime galimybę pažinti kompiuterį.</p> <p>-Skatinsime keverzonėmis užrašyti savo vardą, pavardę, norus, pasirašinėti po darbeliais.</p> <p>-Aplinkoje ieškosime žodžių, kuriuose yra vaiko vardo raidės.</p>
<p>-Domisi abėcėlės raidėmis.</p> <p>-Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide.</p> <p>-Supranta, kad raidės turi savo pavadinimą ir specifinę grafinę raišką.</p> <p>-Supranta aplinkoje matomų kai kurių spausdintų žodžių prasmę.</p> <p>-Sugalvoja pavadinimus paveikslėliams, knygelėms.</p> <p>-Įvardija specifinius skaitomo teksto veikėjų bruožus.</p> <p>-Domisi ir supranta skirtingų spaudinių funkcijas (kalendorius, valgiaraštis, reklama, bukletas ir kt.).</p>	<p style="text-align: center;">5 - asis žingsnis</p> <p>-Domisi raidėmis.</p> <p>-Rodo raides kūnu, rankų pirštais.</p> <p>-Artimoje aplinkoje randa objektų panašių į raides.</p> <p>-Sieja garsą su raide, supranta sąvokas „garsas“, „raidė“.</p> <p>-Atpažįsta aplinkoje matomus užrašus.</p> <p>-Gamina knygeles ir užrašo jų pavadinimus.</p> <p>-Kuriam reklamas, skelbimus, kvietimus, sveikinimus ir kt.</p>	<p>-Grupėje kursime kuo įvairesnę raidžių aplinką.</p> <p>-Skaitys tekstukus, kuriuose žaisime su kalbos garsais, kurie atspindi vaikų pažįstamas raides.</p> <p>-Kursime istorijas apie raides, jų charakterius</p> <p>-Skatinsime vaiką pavadinti savo sukurtas knygeles, nupieštus piešinius, atliktus darbelius.</p> <p>-Skatins vaikus kurti rankų darbo knygeles su paslaptinomis durelėmis, langeliais, uždengtais paveikslėliais ir kt. padėti vaikams</p>

<p>-Kopijuoja raides, paprastus žodžius. „ilustruoja“ pasakas, pasakojimus, istorijas, filmukus, iliustracijose parašydamas, nukopijuodamas raides, žodžius.</p> <p>-Kuria ir gamina rankų darbo knygeles su elementariais nukopijuotais sakiniiais, žodžiais, raidėmis.</p> <p>-Bando rašyti raides pradėdamas savo vardo raidėmis.</p> <p>-Žymi emocijų simbolius prie savo vardo (ryte, po pietų, po veiklos).</p>	<p>-Rašo savo knygeles pagal įvairias temas, jas iliustruoja.</p> <p>-Braižo planus, schemas pagal jam aktualią informaciją (mano grupė, kiemas, kelias pas močiutę ir kt.).</p> <p>-Parašo savo vardą po užduotėle, darbėliu ir pan.</p> <p>-Kopijuoja raides, žodžius.</p>	<p>pajusti ryšį tarp vaizdo ir žodžio „skaitant“ iliustracijas.</p> <p>-Praturtinsime aplinką skirtingo turinio spaudiniais</p> <p>-Skatinsime rašyti savo vardą įvairiais rašikliais, kompiuteriu, interaktyvioje lentoje.</p> <p>-Skatinsime vaikus savo veikloje skaitytas pasakas atvaizduoti įvairiomis schemomis, grafikais, juos komentuoti.</p> <p>-Skatinsime vaikus pasirašyti savo piešinius, darbėlius pirmąją vardo raide, visu vardu.</p> <p>-Skatinsime piešti emocijų simbolius įsivertinant savo darbėlius.</p>
<p>-Domisi knygomis, įvairiais rašytiniais tekstais, supranta nesudėtingą jų siužetą, klausinėja.</p> <p>-Pradedą suprasti ryšį tarp knygos teksto, iliustracijų ir asmeninės patirties.</p> <p>-Žino keliolika abėcėlės raidžių.</p> <p>-Supranta, kad grasas siejamas su raide, o raidės sudarą žodį.</p> <p>-Pradedą skirti žodžius sudarančius garsus, skiemenis.</p> <p>-Pažįsta parašytą žodį kaip atskirų raidžių junginį.</p> <p>-Geba įvardinti savo nuotaiką ir išreikšti ją simboliu (veiduku).</p> <p>-Gali perskaityti užrašus, kuriuos mato gatvėse, pvz., parduotuvių, kirpyklų, kavinių pavadinimus.</p> <p>-Spausdintomis raidėmis rašo savo vardą, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius.</p> <p>-Piešiniuose užrašo atskirų objektų pavadinimus.</p> <p>-Įvairiais simboliais bando perteikti informaciją.</p> <p>-Planšetiniu kompiuteriu rašo raides, žodžius.</p>	<p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <p>-Domisi knygomis.</p> <p>-Turi mėgstamų knygų pagal temas (gyvūnai, mašinos, filmukų herojai ir kt.).</p> <p>-Varto knygas, ieško pažįstamų raidžių, žodžių.</p> <p>-Suskiemenuoja plodami ar kitaip išgaudami ritmą savo vardą ar kitą reikšmingą žodį.</p> <p>-Supranta „ilgas“ žodis, „trumpas“ žodis.</p> <p>-Perskaito artimiausioje aplinkoje esančius užrašus (gatvių pavadinimus, parduotuvių iškabas, reklamas ir pan.)</p> <p>-Užrašo savo vardą.</p> <p>-Užrašo jam reikšmingus trumpus žodžius.</p> <p>-Kopijuoja aplinkoje matomus užrašus, pavadinimus.</p> <p>-Rašo herojų, mėgstamų veikėjų vardus.</p> <p>-Piešinius papildo informaciniais ženklais: rodyklėmis, kelio ženklais, simboliais ir kt.</p>	<p>-Grupės bibliotekėlę nuolat papildysime įvairių žanrų knygomis, rašytiniais tekstais.</p> <p>-Organizuosime vaikų vardų raidžių dieną.</p> <p>-Skaitant knygeles, atkreipsime vaikų dėmesį į atskiras raides, žodžius, teksto dėstymą.</p> <p>-Sudarysime vaikų vardų, jų artimųjų vardų raidžių abėcėles</p> <p>-Sudarysime emocijų išraiškų (veidukų), kaip grafinių simbolių, katalogą, iš kurio vaikai gali rinktis įvardydamas savo būseną</p> <p>-Skatinsime vaikus kuo dažniau kurti žodinius laiškus, pranešimus, žinutes. Sukurtą tekstą pasiūlysime perteikti įvairiais simboliais.</p> <p>-Skatinsime vaikus kopijuoti reikiamus žodžius, raides, simbolius nuo įvairiuose pavyzdžių</p> <p>-Skatinsime vaikus įvairiais simboliais perteikti informaciją apie save, savo emocijas, apie kitus, jų emocijas, aplinką.</p>

-Supranta rašymo tikslus.	-Rašo raides, žodžius kompiuteryje.	-Pasiūlysiame vaikams atskiras raides, žodžius, simbolius ar šiaip įdomią ir aktualią informaciją perrašyti ar savarankiškai užrašyti kompiuteriu.
---------------------------	-------------------------------------	--

Ženkilai, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Vengia žaidimų, susijusių su piešimo, spalvinimo užduotimis.
- Sunkiai apvedžioja kontūrus, sujungia taškus.
- Negeba atlikti tikslių judesių rankomis, negrabiai laiko pieštuką, rašiklį.
- Neskiria panašios formos ženklų, simbolių.
- Negali nukopijuoti paprastų formų.
- Negeba sudėlioti dėlionės.
- Blogai orientuojasi popieriaus lape, netinkamai išdėsto jame piešinį.
- Sunkiai atlieka žodinius nurodymus, susijusius su ženklų seka.

3.4 Pažinimo ugdymo sritis

Aplinkos pažinimas

Vertybinė nuostata: nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors naują.

Esminis gebėjimas: įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<p>-Stebi ir atpažįsta artimiausią savo aplinką, orientuojasi joje.</p> <p>-Pažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, žmones, daiktus, jų atvaizdus.</p> <p>-Aiškinasi daiktų paskirtį, bando juos naudoti (šukos, šepetys, šaukštas).</p>	<p style="text-align: center;">2 - asis žingsnis</p> <p>-Pamėgdžioja suaugusius, šukuojasi, valgo su įrankiais, valo dantis, šluosto stalą, šerią naminių gyvūną, palaisto augalą ir t.t</p>	<p>-Auklėtoja skatins vaikus išbandyti daiktus kaip įrankius, juos įvardinti.</p> <p>-Auklėtoja skatins, padėti pavadinti įvairius daiktus, galvoti ir kalbėti apie tai, ką jie daro su žaislais ar daiktais.</p> <p>-Auklėtoja sudarys galimybę tyrinėti, Dalyvausime prižiūrint augalus, gyvūnelius. Pratinsimės pasirūpinti savo higiena.</p>
<p>-Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, daiktų, domisi jais.</p> <p>-Skiria atskirus gamtos reiškinius.</p> <p>-Orientuojasi savo grupės, darželio, namų aplinkoje.</p> <p>-Žino savo ir savo šeimos narių vardus.</p> <p>-Dalyvauja prižiūrint augalus ar gyvūnus.</p>	<p style="text-align: center;">3- asis žingsnis</p> <p>- Pavadina kai kuriuos dažniau sutinkamus augalus ir gyvūnus, savo kūno dalis.</p> <p>- Atkreipia dėmesį į nematytus daiktus, klausinėja kaip vadinasi, kas tai yra, ar galima pasiimti ir pan.</p> <p>-Pasako, kai šalta ar šilta.</p> <p>-Padeda prižiūrėti naminius gyvūnus ir augalus, klausinėja, rodo susidomėjimą.</p> <p>-Džiaugiasi pamatę savo pažįstamą aplinką, orientuojasi pažyštamoje aplinkoje.</p> <p>-Vardina šeimos narius, pasako savo vardą ir pavardę, parodo ir pasako kiek turi metų.</p>	<p>-Skatinsime vaikus stebėti ir pavadinti augalus ir gyvūnus, esančius artimiausioje aplinkoje, patalpose ir išėjus į lauką, rodysime paveiksliukus apie juos kalbėsime.</p> <p>-Sudarysime galimybę prižiūrėti augalą, gyvūną. Kalbėsime apie tai, ką gyvūnas ėda, ko reikia augalui, kad jis augtų ir pan.</p> <p>-Išmoksime savo kūno dalių pavadinimus, aptarsime jų paskirtį ir priežiūrą.</p> <p>-Rodysime kiekvienam vaikui, kad juo rūpinamasi, bendrausime su vaiko artimaisiais.</p>

<p>-Pažįsta gyvenamosios vietovės objektus (namai, automobiliai, keliai, parduotuvės ir pan.).</p> <p>-Pasako miesto, gatvės, kurioje gyvena pavadinimus, savo vardą ir pavardę. Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje.</p> <p>-Atpažįsta gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasako jų pavadinimus.</p> <p>-Žino metų laikus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga, šlapdriba).</p>	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <p>- Pastebi gyvūnus, jų išskirtinius bruožus, klausia vardo, ką valgo ir t.t. Bando paliesti augalus, gyvūnus.</p> <p>-Stebi, kas atsitiks judinant daiktus.</p> <p>-Tyrinėja medžiagų savybes.</p> <p>-Žiūri filmus apie gamtą, gyvūnus, paveikslėlius knygoje, nuotraukas, aiškinasi, ką mato, klausia.</p>	<p>- Auklėtoja sudarys galimybę stebėti augalus ir gyvūnus jų supančioje aplinkoje.</p> <p>-Žiūrėsime paveikslėlius ir klausysime skaitomų istorijų apie laukinius ir naminius gyvūnus ir augalus. Dalyvausime prižiūrint augalus ir gyvūnus.</p> <p>-Kalbėsime apie stebimų augalų ir gyvūnų kūno dalis, išvaizdą, priežiūrą ir pan.</p> <p>- Stebėsime dienos orus, metų laiką ir gamtos pokyčius. Auklėtojas sudarys galimybę Auklėtoja sudarys galimybę tirti, kaip daiktai juda, kaip juos pajudinti ir pan.</p>
--	--	---

<p>-Atpažįsta ir įvardija ne tik naminius, ir laukinius gyvūnus, samprotauja apie naminių ir laukinių gyvūnų gyvenimo skirtumus.</p> <p>-Skiria daržoves, vaisius, uogas Domisi dangaus kūnais, gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti (pvz., ugnikalnių išsiveržimas, žemės drebėjimas, smėlio audra).</p> <p>-Žino kas yra šeima, pasakoja apie ją, jos buitį, tradicijas. Moka papasakoti apie savo gimtąjį miestą ar gyvenvietę.</p> <p>-Gali savarankiškai nueiti į darželio salę, metodinį kabinetą, medicinos kabinetą ir pan.</p> <p>-Žino savo gatvės pavadinimą.</p> <p>-Atranda buities prietaisų, skaitmeninių technologijų panaudojimo galimybes, noriai mokosi jais naudotis.</p>	<p style="text-align: center;">5-asis žingsnis</p> <p>-Gamtoje elgiasi atsargiai. Domisi gyvūnų jaunikliais, lygina juos su tėvais. Atsiranda noras turėti augintinį.</p> <p>-Mėgsta išvykas į gamtą, muziejų, ūkį, į tėvų darbovietes ir pan. Išvykose rodo susidomėjimą, dalyvauja aptariant, ką patyrė ir išsiaiškino.</p> <p>-Dalyvauja pokalbiuose apie orą, stebi metų laikų kaitos požymius, klausinėja apie mums neįprastus gamtos reiškinius, katastrofas, kurios vyksta pasaulyje.</p> <p>-Dalyvauja veikloje, dalijasi žaislais, pareigomis, idėjomis, tariasi dėl jų įgyvendinimo.</p> <p>-Naudojasi skaitmeninėmis priemonėmis, susiranda norimus žaidimus, muziką, vaizdinę informaciją.</p> <p>-Kalba apie tai kuo bus suaugę.</p> <p>-Aiškinasi stebėdami fotografijas, kuo panašūs į savo artimuosius.</p>	<p>-Auklėtoja organizuos vaikų išvykas į gamtą, muziejus, ūkius, tėvų darbovietes ir pan. Prieš išvykstant auklėtoja skirs jiems nedideles užduotis, ką turėtų pastebėti, ko paklausti. Auklėtoja sudarys galimybę vaikams sudėlioti parodėlę grupėje iš rastų įvairių daiktų, gamtinės medžiagos, paveikslėlių, bukletų ir pan.</p> <p>-Aiškinsimės kaip daržoves, uogas, vaisiai vartojami maistui, kuo jie naudingi, ragausime, diskutuosime apie tai, kuriuos jie mėgsta, kurių nelabai.</p> <p>-Auklėtoja suteiks progą išbandyti techniką.</p> <p>-Domėsime šeimos tradicijomis, jas aptarsime.</p>
--	--	---

<p>-Žino tėvų profesijas, įvardija savo giminaičius, žino savo namų adresą. -Žino savo šalies ir sostinės pavadinimą, tradicines šventes -Skiria ir pavadina suaugusiųjų profesijas, darbus ir buitį palengvinančią techniką -Samprotauja apie tai, kad gaminant daiktus žmonės įdeda daug darbo, kokių savybių žmogui reikia darbe, kokios yra profesijos. Domisi, kokie daiktai buvo naudojami seniau, kaip jie pasikeitė. -Samprotauja apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai, nusako naudą -Moka prižiūrėti ir stebėti kambarinių augalų, daržovių augimą. -Pradeda suprasti Žemės, Saulės, Mėnulio ir kitų dangaus kūnų ryšius. -Dalyvauja ją prižiūrint ir puošiant, suvokia savo vietą joje, pažįsta ir įvardija gyvenamosios vietovės objektus (upę, kalvą mišką ir pan.), gyvūnus ir augalus. -Noriai mokosi rūšiuoti atliekas.</p>	<p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <p>-Skirsto gyvūnus ir augalus pagal aiškiai matomus požymius. Kalba apie tai, kur gyvena laukiniai ir naminiai gyvūnai. -Mėgsta ruošti daržovių, vaisių salotas. -Moka nusakyti daikto pagaminimo seką. -Klausinėja apie gamtos kūnus, ieško informacijos apie juos knygoje, internete. -Rūšiuoja atliekas, žino konteinerių spalvas. -Pasakoja kur dirba tėveliai, apie giminę, šeimos šventes. Randa žemėlapyje gimtą miestą, kur gyvena seneliai, pusseserė ar pusbroliis. -Rodo žemėlapyje Lietuvą, Vilnių, savo miestą ar rajono centrą, pažįsta Lietuvos vėliavą, herbą. -Noriai išbando senovinius daiktus. Moka palyginti ir įvardinti dabartinės buities technikos pranašumus. -Žino tradicines šventes, noriai joms ruošiasi.</p>	<p>-Auklėtoja siūlys vaikams tyrinėti žemėlapius, gaublį. -Organizuosime ekskursijas į tėvelių darbovietes. Kviesime tėvelius papasakoti apie savo profesiją. -Įrengsime grupėje kampelį su Lietuvos simboliais, atributika. -Pagal galimybes auklėtoja supažindins vaikus su senoviniais rakandais, leis juo išbandyti, lyginti juos su dabartine technika. -Žiūrėsime vaizdo įrašus apie respublikoje švenčiamas tradicines šventes. -Auklėtojas skirs užduotis vaikui stebėti žvaigždes žiemą ryte einant į darželį ir pasakoti. -Stebėsime įvairius gamtos reiškinius. -Auklėtoja supažindins su atliekų panaudojimo galimybėmis ir siūlys daryti įvairius darbelius iš jų. -Žaisime stalo žaidimus, loto. -Vartysime žurnalus, foto albumus apie gamtą, kalbėsime apie tai, ką juose pamatėme.</p>
<p style="text-align: center;">Ženkla, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą</p> <p>-Vaizduotėje susikuria draugų, apie juos pasakoja; -Paklaustas tikslios informacijos, jos nežinodamas, mėgsta atsakyti aptakiai; -Aplinką tyrinėja įsiklausydamas, gilinasi į tai, ką apie aplinką kalba aplinkiniai; -Turi mažai žinių apie aplinkos pasaulį;</p>		

- Nežino svarbios informacijos apie save;
- Nežinos svarbiausių amžiaus reikalavimus atitinkančių sąvokų;
- Nežino esminių metų laikų požymių;
- Negeba naudotis būtiniaisiais prietaisais, priemonėmis;
- Bloga skiria, kas tikra, o kas išgalvota;
- Nesugeba žaisti su jo amžiui pritaikytais didaktiniais žaislais;
- Veikdamas sutelkia dėmesį į detales, nesuvokia esmės;
- Nepasakoja arba pasakoja labai skurdžiai apie aplinkos vaizdus;
- Aplinkos daiktus tyrinėja liesdamas;
- Nemėgdžioja aplinkos garsų;
- Nekreipia dėmesio apie garsinius aplinkos signalus;
- Nesidomi paukščių, gyvūnų skleidžiamais garsais.

Matavimas

Vertybinė nuostata: nusiteikęs tyrinėti aplinkos daiktus, jų ryšius ir santykius.

***Esminis gebėjimas:** skiria daiktų spalvą ir formą, jaučia daiktų dydį, dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje, sieja daiktus su jų vaizdais nuotraukose, piešiniuose. Pastebi laiko tėkmės požymius. Tapatina, grupuoja, klasifikuoja daiktus. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, talpa, tūris, laikas, daiktų panašumai ir skirtumai, daiktų tarpusavio ryšiai, santykiai, padėtis vienas kito atžvilgiu.*

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<p>-Žaisdamas randa reikiamos spalvos, formos ar dydžio daiktą.</p> <p>-Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą.</p> <p>-Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto spalva, forma, dydis, atstumas iki daikto, judėjimas erdvėje.</p>	<p style="text-align: center;">2 - asis žingsnis</p> <p>-Žaidžia su vienas į kitą įdedamais indeliais, bando įdėti vieną į kitą. Iš kelių dėžutės skylių suranda tą, pro kurią pralįstų paimtos formos kaladėlė. Tokios pat spalvos ar formos daiktus sudeda į atskiras dėžutes.</p> <p>-Prisimena, kas pasislėpta knygelės puslapio langelyje ir sava kalba tai išreiškia. Atneša prašomo dydžio (didelį arba mažą) kamuolį.</p>	<p>-Auklėtoja sukurs aplinką, kurioje vaikas galėtų vartyti tas pačias knygeles kietais viršeliais, nevaržomai ardyti ir surinkti daiktus, tyrinėti jų dydžių santykius, visaip eksperimentuoti su spalvomis, dydžiais ir formomis, įvairiai judėti.</p> <p>-Kalbėsime darant pauzes, pakartojant žodžius, judesius.</p>
<p>-Ima suvokti realių daiktų dydžių santykius, tačiau piešdamas jų nesilaiko.</p> <p>-Tapatina daiktus pagal spalvą, formą, dydį.</p> <p>-Pavadina pagrindines spalvas. Supranta ir pradeda vartoti daiktų palyginimui skirtus žodžius.</p>	<p style="text-align: center;">3 - asis žingsnis</p> <p>-Supranta, kad bokštas, kurio viršuje bus didesnės, o apačioje - mažesnės kaladėlės, nebus tvirtas.</p> <p>-Kaladėlių krūvelėje randa tos pačios spalvos, formos ar dydžio detalę. Parodo, kurie du iš 4-5 paveikslukų yra tokie patys.</p> <p>-Dviejuose paveikslėliuose randa 3-4 juose slypinčius skirtumus.</p> <p>-Visaip bandydamas randą reikiamą dėlionės detalę.</p>	<p>-Auklėtoja sudarys galimybes surinkti, rūšiuoti ir sudėlioti daiktus, eksperimentuoti su jų spalvomis, formomis, dydžiais.</p> <p>-Vartysime knygeles, kuriose pavaizduoti objektai leidžia samprotauti apie spalvas, dydžius, formas.</p> <p>-Kartosime paveikslėliuose pavaizduotų objektų dydį, formą, spalvą nusakančius žodžius.</p>
<p>-Skiria ir pavadina kelias spalvas ir atspalvius. Atpažįsta apskritos (skritulio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus. Vartoja formą apibūdinančias sąvokas.</p>	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <p>-Paveikslėlyje randa visus vienos formos daiktus. Iš krūvelėje padėtų trijų spalvų kaladėlių pastato tris skirtingų spalvų bokštelių.</p> <p>-Iš skritulio, kvadrato, trikampio formos popieriaus gabaliukų sukomponuoja įvairius daiktus. Randa</p>	<p>-Mokysimės apibūdinti erdvės objektus, nurodant į juos panašius iš kasdienės aplinkos ir vartojant palyginimus.</p> <p>-Formuosime supratimą, kad figūros forma nepriklauso nuo jos spalvos ir dydžio.</p>

<p>-Bando konstruoti, komponuoti, atvaizduoti, grupuoti, atsižvelgdamas į daikto formą, spalvą, dydį.</p> <p>-Labai skirtingus ir vienodus daiktus palygina pagal ilgį, storį, aukštį, masę ir pan. Dydziams, dydžių skirtumams apibūdinti vartoja žodžius.</p> <p>-Pradedama skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, nugarą. Nurodydamas kryptį (savo kūno atžvilgiu). Paros dalis sieja su savo gyvenimo ritmu.</p>	<p>reikiamą dėlionės detalę; iš kaladėlių, molio, smėlio ir pan. padaro stebėto daikto modelį.</p> <p>-Pridėdamas vieną šiaudelį prie kito, nustato, kuris šiaudelis iš trijų yra vidutinio dydžio ir jį padeda tarp trumpiausio ir ilgiausio. Paklaustas apie kambario ilgį, išmatuoja jį žingsniais; išrikiuoja kamuolius nuo mažiausio iki didžiausio. Pasako, kad katinėlis yra mažesnis, už šuniuką.</p> <p>-Parodo, kur jo kūno priekis, nugarą. Paprašytas paeina tris žingsnius reikiama kryptimi.</p> <p>-Žino, kad naktį miega, dieną būna darželyje. Pasako, kad žiema ateis, kai nukris nuo medžių lapai.</p>	<p>-Auklėtoja sudarys sąlygas manipuliuoti daiktais, stebėti kitus, kaip jie komponuoja įvairius daiktus, eksperimentuoti.</p> <p>-Lyginsime kasdienėje aplinkoje pasitaikančių daiktų ilgį, aukščius, mases, storį, plotį ir t.t.</p> <p>-Žaisime judrius žaidimus.</p> <p>-Kalbėsime apie tai, ką vaikas kasdien daro ryte, dieną, vakare, naktį. Vaikščiojant gamtoje, atkreipsime dėmesį į metų laikams būdingus požymius.</p>
<p>-Skiria trikampę, stačiakampę formas. Randa mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą, vartoja sąvokas.</p> <p>-Grupuoja, komponuoja daiktus, sudaro jų sekas, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. Pratęsdamas pasikartojančių daiktų/elementų seką, nebūtinai prisilaiko tos pačios jos sudarymo logikos.</p> <p>-Palygindamas daiktų dydžius, naudojami sąlyginiai matavimai (trečiu daiktu). Kalbėdamas apie nuotolį, atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę, vartoja sąvokas. Supranta, ką reiškia sudėlioti</p>	<p style="text-align: center;">5 - asis žingsnis</p> <p>-Žaisdamas „Daiktų loto“, randa reikiamos spalvos kortelę. Nuspalvina trikampius viena, o stačiakampius – kita spalva.</p> <p>-Serviuoja stalą.</p> <p>-Surikiuoja vaikus nuo mažiausio iki didžiausio. Balsu samprotauja, kad tėtis yra aukštesnis už vaiką, du obuoliai yra beveik tokios pat masės (tiek pat sveria) ir pan.</p> <p>-„Rašo“ laišką iš kairės į dešinę ir iš viršaus į apačią.</p> <p>-Paprašytas paima prieš save esantį daiktą, padeda po stalu, įproja į kalniuką, užlipa ant suoliuko.</p> <p>-Pasakodamas, ką veikė vakar, kalba būtuojų laiku, o ką veiks rytoj – būsimuoju laiku.</p>	<p>-Žaisime stalo žaidimus. Karpysime, pašysime, spalvinsime trikampius, stačiakampius.</p> <p>-Iš įvairių formų detalių, kursime aplikacijas, ornamentus, šventinę atributiką, įvairius daiktus, kuriais galima papuošti aplinką.</p> <p>-Naudosime sąlyginį matavimą daiktų dydžiams palyginti. Kaupsime tvėrmės dėsniumi suvokti reikalingą patyrimą.</p> <p>-Skaitysime knygeles, „rašysime“ laiškus.</p> <p>-Žaisime judrius žaidimus, kuriuose tenka vartoti vietą ir padėtį nusakančius įvairius žodžius.</p>

<p>nuo mažiausio iki didžiausio ir atvirkščiai.</p> <p>-Juda nurodyta kryptimi. Skiria ir žodžiais išreiškia erdvinius daikto santykius su savimi: priešais mane - už manęs, šalia manęs, kairėje ir pan.</p> <p>-Skiria sąvokas: šiandien, vakar, rytoj.</p>		<p>-Žaisime žaidimus, padedančius suvokti trukmę.</p>
<p>-Skiria skritulio, keturkampę, kubo, rutulio formas. Grupuoja, klasifikuoja daiktus pagal dydį, formą arba spalvą.</p> <p>-Matuodamas atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudojami vienu ar keliais sąlyginiais matais (savo kūno dalimi, trečiu daiktu).</p> <p>-Keičia judėjimo kryptį pagal žodinį nurodymą arba simbolius.</p> <p>-Pradedama suvokti savaitės, metų laiko tėkmę ir trukmę. Išvardina savaitės dienas. Apibūdina metų kaitą pagal pokyčius gamtoje, atliekamus darbus.</p>	<p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <p>-Atrenka vienodas detales.</p> <p>-Atranda daiktą, kuris dydžiu, forma arba spalva skiriasi nuo kitų padėtų ar pavaizduotų daiktų.</p> <p>-Norėdamas sužinoti, kuriai lazdelei - ilgai ir plonai ar trumpai ir storai – buvo sunaudota daugiau plastilino, abi lazdeles ar vieną jų transformuoja į formą, kuri leistų jas kaip nors palyginti. Pasiūlo būdą atstumui išmatuoti.</p> <p>-Keičia judėjimo kryptį pagal žodinį nurodymą arba simbolius..</p> <p>-Žino savaitės trukmę, jos dienų seką; apibūdina metų laikus pagal pokyčius gamtoje, atliekamus darbus; pasako ką galima nuveikti per minutę, 10 minučių, dieną, savaitę, metus.</p>	<p>-Auklėtoja skatins vaiką aplinkoje ieškoti daiktų ir jų dalių, savo forma primenančių pažįstamas, matytas geometrines figūras.</p> <p>-Matuosime pėdomis, sprindžiais, piršto storiu, lazdele ir pan.</p> <p>-Žaisime žaidimus, kuriose dalyvaudamas vaikas įgytų supratimą apie ilgio, tūrio, masės matavimo priemones ir būdus.</p> <p>-Formuosime ir plėsime žodyną, -Žaisime žaidimus su smėlio laikrodžiu, žadintuvu. Supažinsime su savaitės dienų pavadinimais,</p> <p>-Kalbėsime apie metų laikų kaitą, įvairių metų laiku atliekamus darbus.</p>

Ženkli, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Labiau mėgsta žaidimus, kur reikia atspėti, pavaizduoti;
- Supranta, kad dažnai praranda laiko pojūtį;
- Neprisimena daiktų eiliškumo;
- Prastai suvokia kryptį;
- Blogai skiria, kas tikra, kas išgalvota;
- Nežino svarbiausios informacijos apie save;
- Negeba rūšiuoti daiktų į grupes;
- Prastai skiria kairę ir dešinę puses;
- Painioja svarbiausias erdvės sąvokas;
- Sunkiai sudėlioja mozaiką, dėlionę;
- Nesupranta, kaip žaisti žaidimus, kur reikia rūšiuoti, grupuoti;
- Susiduria su sunkumais lygindamas daiktus pagal dydį, formą.

Mokėjimas mokytis

Vertybinė nuostata: noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ko išmoko.

Esminis gebėjimas: mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
-Juda norėdami paimti, pasiekti, išbandyti žaislus ar daiktus.	2 - asis žingsnis -Juda spontaniškai ir turėdamas tikslą, ką nors pasiekti, pajudinti, pabandyti. Tai daro sutelkęs dėmesį, nors pamatęs, pavyzdžiui, naują žaislą, lengvai pereina prie ktos veiklos.	-Žaisime su žaislais, kurie paskatintų stumti, traukti, imti, čiupinėti pirštais, kišti į burną,

<p>- Juos patraukia, pastumia ir stebi, kas vyksta, bando pakartoti pavykusį veiksmą. -Stebi ir mėgdžioja, klausia.</p>	<p>-Mėgsta kelis kartus iš eilės pažiūrėti, išgirsti tą patį.. -Pastebėjęs suaugusiuosius, vyresnius ar bendraamžius vaikus ką nors darant, pats bando daryti taip pat. Klausia „Kas čia?“ „Kur?“, prašo parodyti.</p>	<p>-Auklėtoja išklausys vaiką, skatins jį, džiaugtis jo mažais atradimais ir tuo, ko jis išmoko. -Pasirinksime žaislus ar žaidimui tinkamus daiktus taip, kad būtų ir tokių, su kuriais lengva veikti ir tokių, kurie keltų iššūkius ir galėtų būti įvairiai panaudojami.</p>
<p>-Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. -Modeliuoja veiksmus ir siužetinio žaidimo epizodus.</p>	<p style="text-align: center;">3 - asis žingsnis</p> <p>-Daug kartų kartoja veiksmą, džiaugiasi sulaukęs žinomo rezultato. Nustemba, jei lauktas rezultatas nėra toks. -Sugalvoja ir žaidžia siužetus su žaislais, kviečia aplinkinius pažaisti kartu, pavyzdžiui, parduotuvę ar daktarą. Mėgdžioja suaugusio girdėtą kalbą, veiksmus. - Žaidimą kartoja keletą kartų, sugalvoja naujus veikėjus, veiksmus. -Klausia, kaip ir kodėl kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. -Noriai imasi įvairių suaugusiųjų darbų, padeda tvarkyti, valyti, padengti stalą.</p>	<p>-Auklėtoja padės vaikui suprasti savo galimybes ir apribojimus, sudarys visas sąlygas tobulinti savo gebėjimus individualiu tempu. - Auklėtoja padrąsins vaiką, inicijuoti žaidimus. Sukurs prasmingą ir tikrovišką žaidimo ir darbo kontekstą. Džiaugsimės tais dalykais, kurių jau išmokome.</p>
<p>-Mėgsta kūrybiškai žaisti, siūlo žaidimų idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir komentuoja padarinius.</p>	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <p>-Nepasisėkęs prašo suaugusiojo pagalbos. -Pats žaidžia ir kviečia kitus žaisti vis sudėtingesnio siužeto žaidimus. -Kai kurie vaikai mėgsta dėlioti dėliones, statyti namus, bokštus, konstruoti, išardyti, sugriauti ir stebėti, kas atsitinka.. -Stebi kitų veiklą ir stengiasi pakartoti.</p>	<p>-Pastebėsime situacijas, kuriose norime ko nors išmokti. Pasakysime ko norime išmokti, sudarysime sąlygas mokytis to, ko jis norime. -Auklėtoja netrukdyt, kai vaikas žaidžia, ko nors mokosi, tačiau stebės ir padės ar padrąsins kai vaikas to prašo ir kai yra būtina. -Kalbėsime su vaikais apie tai, ką veikė per dieną ir ko iš jų išmoko.</p>

<p>-Norėdamas ką nors išmokyti, pasako, ko nežino ar dėl ko abejoja.</p> <p>-Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas, klausia, ką sako kiti, pasitikslina, aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu...</p>	<p style="text-align: center;">5 - asis žingsnis</p> <p>Įsitraukia į mokymąsi žaisdami, konstruodami, piešdami, lipdydami, pilstydami, grupuodami daiktus.</p> <p>-Drąsiai klausia suaugusiųjų, pasako, kad kažko nežino ar kažkuo abejoja.</p> <p>-Suaugusiesiems ir kitiems vaikams aiškina, ką norėjo padaryti, ką padarė, ką darys toliau.</p> <p>-Kalba apie tai, kas gali atsitikti, jeigu pasirinks vienokią ar kitokią veiklą.</p>	<p>-Auklėtoja numatys įvairią veiklą, padedančią išmokyti tyrinėti ir pažinti aplinką.</p> <p>-Auklėtoja drąsins vaiką sakyti „aš nežinau“, nebijoti suklysti ką nors darant, klausiti, iškelti problemas, -Auklėtoja skatins kalbėti apie savo žaidimus, kitas veiklas taip plėtojant jo refleksijos gebėjimus.</p>
<p>-Laiko save tikru mokiniu, atradėju, drąsiai ieško atsakymų į klausimus, rodo iniciatyvą iškeliant ir sprendžiant problemas.</p> <p>-Kalba apie tai, ko norėtų išmokyti, ką darys, kad išmokyti, numato, ką veiks toliau, kai išmoks.</p> <p>-Išsiaiškina, kokios informacijos reikia, randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose, pavyzdžiui enciklopedijose, žinyuose.</p>	<p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <p>-Nori išmokyti rašyti, skaityti, skaičiuoti, tyrinėti aplinką.</p> <p>- Klausinėja suaugusiųjų, kas, kaip, kodėl vyksta, pats savarankiškai bando ieškoti atsakymų.</p> <p>-Noriai žaidžia įvairius tinkamus jo amžiui stalo ir kompiuterinius žaidimus, mėgsta klausyti skaitomų knygų, patys mielai jas varto, suranda atsakymus į iškilusius klausimus.</p> <p>-Savarankiškai ieško sprendimų, o pagalbos į suaugusiųuosius kreipiasi tik tada, kai pats negali išspręsti.</p>	<p>-Auklėtoja leis, siūlys vaikui naudotis imitaciniams žaidimams tinkamomis priemonėmis.</p> <p>-Auklėtoja sudarys sąlygas vaikui žaisti sudėtingus žaidimus ir kartu mokytis tyrinėti daiktus, medžiagas, jų savybes ir kitų dalykų.</p> <p>-Supažinsime su enciklopedijomis, žinytais, turėsime jų grupėje.</p> <p>- Auklėtoja klaus vaikų ką jie nori išmokyti, kaip jie gali mokytis, pastebės vaiko norą ir sudarys sąlygas to išmokyti.</p> <p>-Auklėtoja kalbės su vaikais, ne tik apie tai, ką jie jau išmoko ar mokysis, kaip jie mokosi, kaip dar galima mokytis.</p>
<p style="text-align: center;">Ženkla, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą</p> <p>-Ieško kūrybinių žaidimų, kur gali improvizuoti;</p> <p>-Stebi kitų vaikų elgesį, stengiasi mėgdžioti;</p> <p>-Mėgina įsiminti ir taikyti tą pačią procedūrą, atlikdamas kitą veiksmą;</p> <p>-Trumpiau nei bendraamžiai sutelkia dėmesį į atliekamą veiklą;</p>		

- Ypač judrus, nenustygsta vietoje;
- Susiduria su sunkumais kopijuodami kitų vaikų veiksmus, elgesį, kalbėjimą;
- Vengia žaidimų, reikalaujančių įsiminti ir atgaminti informaciją;
- Nuolat kartoja tas pačias klaidas net pakartotinai paaiškinus;
- Blogai išgirsta instrukciją, todėl jos nesupranta ir užduotį atlieka savaip;
- Mažai domisi knygelėmis, paveikslėliais;
- Neklausinėja norėdamas sužinoti daugiau;
- Nepritaiko žinių ir gebėjimų pasikeitusiose situacijose;
- Sutikęs kliūti veikloje, neieško jos įvertinimo būdų;
- Menkai tyrinėja aplinką, naujus daiktus, jais nesidomi, nemanipuliuoja norėdamas iširti;
- Išmokto veiksmo negali pakartoti su kitais daiktais ar kitomis sąlygomis;
- Nepritaiko žinių ir gebėjimų kitose situacijose;
- Nepasteni, kad sėkmingai atliko veiksmą ar užbaigė veiklą (negeba įvertinti veiklos rezultato);
- Mažai klausia apie veiklos, reiškinių, daikto paskirtį, prigimtį veikimo būdą;
- Kalbėdamas retai pasako, ką veiks toliau, kaip tai darys;
- Nemoka panaudoti gautos informacijos savo veikloje;
- Negeba savarankiškai planuoti veiklos.

Skaičiavimas

Vertybinė nuostata: nusiteikęs pasaulio pažinimui naudoti skaičius ir skaičiavimus.

Esminis gebėjimas: objektų (realių ar pavaizduotų) kiekį apibūdina skaičiumi, susieja skaičių su atitinkamu jo simboliu. Sudaro, palygina daiktų grupes pagal kiekį. Apibūdina daikto vietą tam tikroje daiktų eilėje. Sudaro, pradžiai įvairias sekas, randa trūkstamus jų narius.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<p>-Supranta, ką reiškia vienas, dar vienas, du, daug.</p> <p>-Intuityviai supranta, kad veiksmus galima pakartoti ir bando tai daryti.</p>	<p>2 - asis žingsnis</p> <p>-Paklaustas, kiek turi metukų, parodo pirštukais.</p> <p>-Norėdamas pasakyti/parodyti, kad kažko yra daug, ištiesia rankytes į šonus.</p>	<p>-Klausysimės, vaidinsime,, dainuosime daineles, skaičiuotes, pasakėles, eilėraštkus ar žaisime žaidimus, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojama, randama</p>
<p>-Skiria sąvokas mažai (vienas, du) ir daug.</p> <p>-Pradedą suprasti, ką reiškia padalinti kelis daiktus po vieną, po lygiai.</p> <p>- Gebą išrikiuoti daiktus į eilę.</p>	<p>3 - asis žingsnis</p> <p>-Pasa ko kiek turi metukų.</p> <p>-Pastebi, jei kas suklysta paprašytą paimti vieną daiktą.</p> <p>-Žaislus, daiktus sudėlioja, surikiuoja į eilę.</p> <p>-Nudažo juostelę kaitaliodamas dvi spalvas.</p>	<p>-Auklėtoja sukurs sąlygas žaisti žaidimus, kuriuose mokysimės dydžių ir formų , mokysimės paimti vieną (du) daiktus, padalinti daiktus po vieną, sudėlioti juos į dvi, tris krūveles.</p> <p>-Dainuodami daineles, klausydami pasakų, žaisime žaidimus, kuriuose kas nors paėliui daroma, rikiuojama.</p>
<p>-Pradedą skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje.</p> <p>-Padalina daiktus po lygiai. Supranta, kad pridėdant daiktus (po vieną) jų skaičius grupėje didėja, o paimant (po vieną) - mažėja.</p> <p>-Pradedą vartoti kelintinius skaitvardžius pirmas, antras.</p>	<p>4 - asis žingsnis</p> <p>-Atsakydamas į klausimą „Kiek?“, vartoja žodžius „daug“, „vienas“, „nei vieno“. Randa dvi korteles, kuriose pavaizduota po tiek pat daiktų.</p> <p>- Dėlioja dėlionę</p> <p>-Žaisdami vartoja sąvokas „pirmas“, „antras“ ir t.t</p>	<p>-Naudosime paveikslėlius, kuriuose pavaizduoti 1-3 daiktai ar dvi – trys 1-3 daiktų grupės. Atkreipsime dėmesį, koks daiktų skaičius grupėje,</p> <p>-Žaisime, dainuosime, incenizuosime daineles, pasakas, kuriose veikėjai ką nors dalinasi.</p>

<p>-Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio, daiktų savybių, jų padėties erdvėje. Atsako į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek reikėtų pridėti? Skaičiuoja iki 5.</p> <p>-Pastebi, kaip sudaryta daiktų/elementų seka, geba pratęsti ją 1-2 daiktais/elementais. Skiria kelintinius skaitvardžius.</p>	<p style="text-align: center;">5 - asis žingsnis</p> <p>-Skaičiuoja, kurių paukščių paveikslėlyje yra daugiau: skrendančių į kairę ar į dešinę.</p> <p>-Paima prašomą/reikiamą kortelių skaičių.</p> <p>-Skaičiuodamas ir vedžiodamas pirštu įsitikina, ar žaidimo pradžioje visi žaidėjai paėmė tiek pat kortelių. -</p> <p>-Geba žodžiais paaiškinti, ką reikėtų daryti, kad visi turėtų po lygiai.</p> <p>-Nuspalvina dryžiukais paveikslėlyje pavaizduotą zebra.</p> <p>-Serviuoja stalą.</p> <p>-Suveria pakaitomis dviejų spalvų karoliukus. Paeiliui dėlioja trikampus ir kvadratus.</p> <p>-Išklausęs pasakos, kurioje du - trys veikėjai paeiliui kažką atlieka, geba atsakyti į tokius klausimus kaip „Ką atsakė trečiasis veikėjas?“, „Kas atėjo pirmas ..?“).</p>	<p>-Dalyvausime žaidimuose, kuriuose kas nors skaičiuojama, kartojami du-trys skirtingi judesių ar garsų elementai, kur turėtume keisti savo ar daikto padėtį erdvėje ar daryti kažką tam tikra seka.</p> <p>-Kalbėsime apie tai, kiek veikėjų buvo pasakoje, kokia buvo įvykių pasakoje eilė, ką darė pirmasis, antrasis, ... veikėjai.</p>
<p>-Susieja daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminčiu simboliu.</p> <p>-Grupuoja, lygina daiktus pagal kiekį. - Supranta ir vartoja sąvokas daugiau/mažiau, po lygiai, vienu, dviem,... daugiau/mažiau, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis. Skaičiuoja iki 10.</p> <p>-Suvokia kaip sudaromos įvairios (daiktų, garsų, judesių, spalvų ir kt.) sekos ir jas pratęsia.</p>	<p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <p>-Suskaiciuoja, kiek daiktų yra vienoje ir dviejose daiktų grupėse, kiek jų liks, jei kelis paimsime.</p> <p>-Pavaizduoja, sukomplektuoja, atrenka prašomą/užrašytą skaičių objektų.</p> <p>-Pasako, kuriame iš dviejų rinkinių yra daugiau/mažiau elementų.</p> <p>-Objektų kiekį nuo 0 iki 10 susieja su atitinkamu skaičiaus simboliu.</p> <p>- Naudodamasis abiejų rankų pirštais parodo, koks skaičius yra užrašytas.</p> <p>-Randa garsų, judesių ir kt. sekoje pasikartojančius elementus ir pratęsia seką dviem/trim elementais.</p> <p>-Piešia smulkius ornamentus iš kairės į dešinę.</p>	<p>-Auklėtoja skatins vaiko norą sužinoti, pažinti, išmokti kuo daugiau.</p> <p>-Leis pasirinkti vaikui įdomius ir suprantamus stalo žaidimus, dalomąją medžiagą, o taip pat veiklas, kuriose dalyvaudamas jis galėtų lavinti savo mąstymo ir skaičiavimo įgūdžius, formuoti svarbius tolimesniam matematikos mokymuisi vaizdinius.</p> <p>-Aiškinsime kitiems savo mintis, idėjas apie atliekamus skaičiavimus.</p> <p>-Pajusime skirtumą tarp to „ką jis mano“ ir to „ką jis sako“.</p>

		-Mokymės įvairesnėse aplinkose (kieme, sporto salėje) pastebėti įvairius sekų sudarymo būdus ir pasiūlysime kuo įvairesnės veiklos, kuriose galėtume išbandyti matytus ir sugalvotus sekų sudarymo būdus
--	--	--

Ženkli, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Dažniau klausia apie dienotvarkę;
- Dažniau kopijuoja kitų vaikų elgesį, žaisdamas žaidimus, susijusius su kiekiu ar skaičiaus suvokimu;
- Nesuvokia, kad pakeitus daiktų išdėstymą eilėje, jų skaičius nesikeičia;
- Nesupranta paprastų skaičiaus, laiko erdvės sąvokų;
- Nesuvokia laiko trukmės, nuolat vėluoja;
- Nesugeba atlikti praktinių veiksmų, susijusių su daiktų pridėjimu, atėmimu ir išdalijimu;
- Nesupranta, kaip žaisti su jo amžiui pritaikytais žaislais;
- Sutelkia dėmesį į detales, nesuvokia esmės;
- Lėtai vykdo žodinius nurodymus, susijusios su sekos nustatymu.

Tyrinėjimas

Vertybinių nuostata: smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Esminis gebėjimas: aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą ir bandymą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
------------	-----------------	---------------

<p>-Stengiasi išbandyti žaislus ar daiktus, stebi, kas vyksta aplinkui, rodo kitiems, ką pavyko padaryti. -Mėgsta žaisti slėpynių. -Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų.</p>	<p style="text-align: center;">2 - asis žingsnis</p> <p>-Tyrinėja viską, kas yra aplinkui, jie ima, judina, liečia, stebi, klauso, bando sudėti ar išardyti, didžiuojasi kai pavyksta, noriai bendrauja su artimais žmonėmis ir kitais vaikais. -Mėgsta pakartoti žaidimą, prašo dar kartą paskaityti tą pačią knygutę, pažiūrėti filmuką ar paveikslėlį.</p>	<p>-Aktyviai tyrinėsime aplinką. -Žaisime su žaislais ir daiktais, kurie skatina - atlikti tiek stambiuosius, tiek smulkiuosius judesius. -Auklėtoja sudarys sąlygas naudotis ir vystyti įvairius gebėjimus. - Inicijuosime žaidimus spalvų, asimetrijų ir formų pažinimui.</p>
<p>-Atsargiai elgiasi su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodo susidomėjimą, bando aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai veikia, vyksta.</p>	<p style="text-align: center;">3 - asis žingsnis</p> <p>-Skaičiuoja, dėlioja tam tikra tvarka daiktus, bando padėti į vietą, savaip tvarkyti žaislus, mielai padalija ką nors kitiems po lygiai, pasidalina per pusę. -Bando išardyti žaislus, pažiūrėti, kas yra viduje. -Varto knygas, vaizduoja, kad skaito, kalba apie tai ką mato paveikslėliuose.</p>	<p>-Auklėtoja sudarys galimybes surinkti, rūšiuoti ir sudėlioti daiktus kokia nors tvarka, stiprinti tvarkos jausmą. -Skaitysime knygas ar žiūrėsime paveikslėlius apie įvairius kasdieninio gyvenimo aspektus. -Mokysimės apsirengti ir valgyti, padėti vienas kitam.</p>
<p>-Pats pasirenka žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškina, kodėl pasirinko -Žaisdamas juos tyrinėja, išbando (pvz., plaukia ar skęsta, rieda ar sukasi ratu, tinka daiktai vienas prie kito ar ne ir pan.).</p>	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <p>-Žaisdami bando panaudoti įvairius daiktus, kartais mieliau žaidžia su artimiausios aplinkos daiktais nei žaislais ir išradingai juos panaudoja. -Grupuoja daiktus tam tikra tvarka, gali padėti suaugusiems tvarkyti kambarius ar dirbti kitus darbus.</p>	<p>-Ugdymo veiklą ir aplinką kursime taip, kad būtų prieinamos įvairios medžiagos ir priemonės, kuriomis pasinaudodami galėtume inicijuoti kryptingą iškilusios problemos sprendimo veiklą, patys sugalvotume problemų ir su pasitenkinimu ieškotume jų sprendimo būdų. -Bandysime ir klysimie ieškant savo iškeltų problemų sprendimų, pasinaudoti ankstesniu patyrimu ir juo remiantis bandysime naujus sprendimo kelius.</p>

<p>-Suvokia ryšį tarp to, kaip daiktas padarytas ir jo paskirties (pvz.: ratai yra apvalūs, nes mašinos paskirtis yra judėti). -Domisi medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai ir jų savybėmis. -Suvokia medžiagos, iš kurios padarytas daiktas, pasirinkimo tikslingumą (pvz.: kodėl mašinos korpusas iš metalo, o padangos iš gumos). -Pasako, kad/kodėl su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengiasi taip daryti. -Išskiria daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų akivaizdžius bruožus, savybes, kalbėdami apie tai kartais susieja skirtingus pastebėjimus.</p>	<p style="text-align: center;">5 - asis žingsnis</p> <p>- Samprotauja apie daiktų naudojimą, bando paaiškinti, kokios jų savybės padaro juos tinkamus. -Dalyvauja, stebi, kai atliekami bandymai, patys bando. Pastebi ir pasako, parodo, kaip pasikeitė gamta ir samprotauja su kuo tai susiję.</p>	<p>-Stebėsime ir apibūdinsime daiktų, medžiagų, gyvosios gamtos objektų, savybes ir bruožus, piešime ar konstruosime įsivaizduojamus daiktus. -Auklėtoja sudarys galimybę suskaičiuoti, prognozuoti. -Auklėtoja skatins pasitelkti simbolius, palyginti, atkartoti, numatyti situacijas, nukreipti savo dėmesį į ką nors kitą ar atkreipti dėmesį dabar. -Auklėtoja skatins paaiškinti savo pasirinkimus ir logiškai juos pagrįsti. -Turėsime tinkamų knygų, paveikslų, plakatų, žemėlapių, kuriais galėsime remtis pagrįsdami savo požiūrį.</p>
<p>- Domisi aplinka, mėgsta stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai. -Noriai atlieka paprastus bandymus, tyrinėja iš kokių medžiagų padaryti daiktai, kur jie naudojami. -Samprotauja apie tai, ką atrado, sužinojo, kelia tolesnius klausimus, siūlo idėjas, ką dar galima būtų tyrinėti. -Domisi, kaip seniau gyveno žmonės, kaip žmonės gyvena kitose šalyse. -Aktyviai tyrinėdami aplinką demonstruoja vis didėjančią kūno kontrolę, tinkamai pasitelkia visus pojūčius, savo galimybėms išplėsti</p>	<p>-Stebi ir komentuoja reiškinius vykstančius gamtoje ir aplinkoje.</p> <p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <p>-Atlieka nesudėtingus bandymus. -Pastebi stebimo objekto pasikeitimus užfiksuoja juos lentelėje. -Savarankiškai naudojasi mikroskopu. -Domisi gamtos reiškiniais, prietaisų veikimu ir kt., aktyviai klausinėja. -Stebėdamas aplinką, atpažįsta akivaizdžius daiktų, gyvūnų, augalų grupių panašumus ir skirtumus, juos aptaria.</p>	<p>-Auklėtoja sudarys sąlygas ir skatins tyrinėti gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, jų savybes.</p> <p>-Atliksime nesudėtingus bandymus, stebėsime prietaisų veikimą. -Vykdydysime projektinę veiklą, skirtą ilgalaikiams stebėjimams (pvz.: augalo augimo stebėjimas kt.). Mokysimės fiksuoti pastebėjimus, pildyti lenteles ir pan. -Grupėje turėsime mikroskopą ir kitus galimus prietaisus skirtus tyrinėjimui, mokysimės savarankiškai naudotis. -Auklėtoja skatins vaikus, kad jie patys ieškotų atsakymų į iškilusius klausimus</p>

<p>pasitelkia įrankius ir kitas priemones (pvz., lupa, mikroskopas).</p> <p>-Su suaugusiais ar kitais vaikais aptaria nesudėtingų stebėjimų, bandymų ar konstravimo planus, numato rezultata, mokosi pavaizduoti juos nesudėtingose lentelėse, diagramose, išradingai, kūrybiškai pristato savo tyrinėjimus ir kitus darbus.</p> <p>-Stebėdamas fotografijas aiškinasi, kuo yra panašūs su savo artimaisiais ir kuo skiriasi.</p> <p>-Palygina daiktus, medžiagas, gyvūnus ir augalus, atsižvelgdamas į savybes, juos tikslingai grupuoja ir klasifikuoja.</p>		<p>pasinaudodami knygomis, internetu, pasiklausdami suaugusiųjų.</p>
--	--	--

Ženkla, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Turi vieną mėgstamą daiktą, apie jį žino daug, juo domisi;
- Susidomi daiktu, jei šis ryškus, spalvingas, neįprastas;
- Kartais pastebi daiktus, jų detales, kurių nepastebi kiti vaikai;
- Mažai domisi aplinkiniais daiktais, žmonėmis, įvykiais, jų nestebi;
- Dėmesį į objektą sutelkia 2-3 kartus trumpesnę laiką nei bendraamžiai;
- Pasyviai sutinka su pasiūlyta veikla, pasižymi menka motyvacija veikti;
- Neturi išreikštų interesų ar pomėgių arba turi tik vieną, ties kuriuo yra pernelyg įstrigęs;
- Nerodo iniciatyvos išardyti daiktą, pažiūrėti, kas viduje, iš ko jis padarytas;
- Nesidžiaugia, atradęs ką nors naujo;
- Pernelyg laikosi įprastų veiksmų tvarkos, tų pačių daiktų, neeksperimentuoja.

3.5 Meninio ugdymo sritis

Meninė raiška

Vertybinė nuostata: Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminis gebėjimas: Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<ul style="list-style-type: none">-Įdėmiai klausosi muzikos ir aplinkos garsų, spontaniškai žaidžia balso intonacijomis.-Rankų ir kojų judesiais mėgdžioja žaidinimų judesius.-Atkartoja suaugusiųjų balso intonacijas, muzikos garsus, dviejų-trijų garsų melodijas, daineles.-Skambant muzikai ritmiškai ploja, trepsi, tūpčioja, barškina, stuksena.-Išeinant, pamojuoja, grįžus- nusišypso.-Piešia įvairias linijas, jas jungia į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius.	<p>2 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none">-Suklūsta girdėdamas muziką bei aplinkos garsus.-Kartoja, mėgdžioja nesudėtingas dainas, spontaniškai atlieka judesius (ploja, eina pirmyn, atgal, trepsi, spyruokliuoja, susikabinęs dviem rankom šokinėja ant dviejų kojų).-Spontaniškai taria, intonuoja garsus, atskirus dainelių žodžius.-Imituoja aplinkos garsus. Ploja, trepsi, barškina, ritmiškai stuksena.-Žaidžiant su vaikais reiškia savo jausmus, norus, rodo judesius ir veiksmus.-Žaidžiant drauge, išreiškia įvairias emocijas.-Pasakoja apie savo piešinį.	<ul style="list-style-type: none">-Klausysime įvairių stilių muzikos (etninės, klasikinės, džiazo, roko ir kt.)-Sudarysime muzikinę aplinką, kurioje vaikas galėtų išgirsti įvairius aplinkinio pasaulio garsus.-Dainuosime su vaiku trumpas, nesudėtingas, pasikartojančio teksto daineles.-Niūniuosime, kalbėsime vieno aukščio tonu atskirus garsus ir žodžius.-Sudarysiu galimybes kartu su vaiku groti vaikiškais skambančiais žaislais, barškučiais.-Vaiko veiklai skirsime daug dėmesio.

<p>-Emocingai atliepia klausomus kūrinius (vaikiškas dainas, instrumentinius kūrinius)</p> <p>-Vienas ir kartu su kitais dainuoja 2-4 garsų daineles.</p> <p>-Apžiūrinėja, tyrinėja ritminius muzikos instrumentus.</p> <p>-Kuria, dainuoja vieno aukščio tonu savitus žodžius, ritmuoja.</p> <p>-Mėgdžioja žaidinimų, gyvūnų, augalų judesius.</p> <p>-Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmams vaizduoja siužeto elementus, reiškia emocijas.</p> <p>-Eksperimentuoja dailės medžiagomis ir priemonėmis, mėgaujasi procesu.</p>	<p style="text-align: center;">3 - asis žingsnis</p> <p>-Klausosi su vaikais dainelių apie paukščius, žvėris, gamtos reiškinius.</p> <p>-Dainuoja įvairaus turinio dainas, imituoja jų tekstą judesiais.</p> <p>-Šokinėja ant dviejų kojų susiedamas judesį su kiškio judėjimu, mojuoja rankomis perteikdamas paukščio, drugelio sparnų mostus. Vaizduoja medžius.</p> <p>-Gėrisi vaikų žaidimu, žaidžiant drauge, reikšti įvairias emocijas, skatinti vaikus pasakoti, apie tai, ką jie daro.</p>	<p>-Klausysime su vaikais dainelių apie paukščius, žvėris, gamtos reiškinius.</p> <p>-Dainuosime su vaikais įvairaus turinio dainas, imituosime jų tekstus judesiais.</p> <p>-Žaisime muzikinius žaidimus.</p> <p>-Aprūpinsiu vaikus nesudėtingais vaikiškais muzikos instrumentais. ritminėmis lazdelėmis, būgneliais, barškučiais, varpeliais).</p> <p>-Skatinsiu vaikus šokti tyloje, kad atsiskleistų jų ritmo suvokimas.</p> <p>-Žaisime drauge, reikšdami emocijas.</p> <p>-Skatinsiu vaikus įsijausti į veikėjus, siužetą.</p> <p>-Rodyti vaikams veiksmus ir leisti improvizuoti, reikšti tokias emocijas, kokios tuo metu kyla.</p> <p>-Pasiūlysiu eksperimentuoti įvairesnėmis priemonėmis ir medžiagomis.</p>
<p>-Klausydamas ir tyrinėdamas gamtos garsus, emocingai atliepia jų nuotaiką, tempą, keliais žodžiais juos apibūdina.</p> <p>-Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškus ritmo, siauro diapazono autorines ir liaudies dainas.</p> <p>-Dainavimą palydi ritmiškais judesiais.</p> <p>-Žaidžia įvairių tautų muzikinius žaidimus.</p> <p>-Tyrinėja garso išgavimo būdus, gamtos, įvairiais muzikos instrumentais, jais ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui.</p> <p>-Improvizuoja plodamas, trepsėdamas, stuksendamas, spontaniškai kuria ritminius, melodinius motyvus savo vardui.</p>	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <p>-Klausosi muzikos ir gamtos garsų.</p> <p>-Kartu su kitais dainuoja trumpas, aiškus ritmo, siauro diapazono, laipsniškos melodinės slinkties autorines ir liaudies dainas. Jaučia ritmą.</p> <p>-Improvizuoja skanduodamas, plodamas, trepsėdamas, spontaniškai kuria ritminius melodinius motyvus savo vardui, žodžiams. Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio), tembrus, girdėtus kūrinius.</p> <p>-Žaidžia vaizduojamuosius (darbo proceso, augalų vegetacijos, gyvūnų) šokamuosius žaidimus, šoka trijų-keturių natūralių judesių (bėga, sukasi, ritasi ir kt.) šokius.</p>	<p>-Klausysime su vaikais muzikos kūrinių, gamtos garsų.</p> <p>-Dainuosime su vaikais trumpas, aiškus ritmo, siauro diapazono autorines ir liaudies dainas.</p> <p>Pasirūpinsiu, kad vaikams netrūktų įvairių vaikiškų muzikos instrumentų groti bei jų garsams tyrinėti.</p> <p>-Drauge su vaikais žaisime vaizduojamuosius, šokamuosius žaidimus.</p> <p>-Kuriantį vaiką skatinsiu naudoti natūralius judesius.</p> <p>-Šokdami perteiksime istoriją, tyrinėsime šokio elementus.</p>

<p>-Žaidžia vaizduojamuosius, šokamuosius žaidimus.</p> <p>-Šoka spontaniškai kurdamas trijų-keturių natūralių judesių seką.</p> <p>-Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja.</p> <p>-Kuria spontaniškai, kartais pagal sumanymą. Kūrybos procesą palydi pasakojimu, komentavimu</p>	<p>-Šoka improvizuotai ,kuria natūralių judesių seką, reaguodamas į muziką, išreiškdamas aplinkos vaizdus (gamtos reiškinius, gyvūnus).</p> <p>-Žaisdamas atkuria matytų situacijų fragmentus, panaudoja tikrus daiktus, reikmenis, drabužius.</p> <p>- Kuria dialogą tarp veikėjų, išraiškingai intonuoja.</p> <p>-Išraiškingai perteikia emocijas.</p> <p>-Komentuoja kylančias asociacijas.</p>	<p>-Sukursiu sąlygas žaisti žaidimus su tikrais daiktais, reikmenimis, drabužiais.</p> <p>-Drauge su vaiku eisime rateliu, rodysiu judesius, veiksmus, paaškinsiu kas vaizduojama, skatinsiu kartoti laisvai, savaip.</p> <p>-Skatinsiu aprengti lėles savo sumanytais veikėjais, kursime dialogus pagal girdėtas pasakas.</p> <p>-Skatinsiu žaismingai eksperimentuoti.</p>
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> -Balsu, judesiais, pasirinktu muzikos instrumentu spontaniškai improvizuoja, pritaria klausomam vokalinės instrumentinės muzikos įrašui. -Dainuoja vienbalses, dialoginio pobūdžio dainas, jaučia ritmą. -Dainuodamas išbando balso skambesį. --Stengiasi tiksliau intonuoti, taisyklingiau artikuliuoti. -Ritminiais, melodiniais, vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams, tyrinėja jų skambėjimo tembrus. -Improvizuodamas balsu, vaikišku muzikos instrumentu kuria ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms. -Šoka sukamuosius ratelius. -Šoka improvizuotai kurdamas penkių-šešių natūralių judesių seką. -Muzikiniuose žaidimuose ir rateliuose kuria ar savaip perteikia 3-4 veiksmų seką 	<p>5 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Klausosi vokalinės ir instrumentinės muzikos įrašų. -Dainuoja išraiškingai, mimika, kūno judesiais imituodamas dainuojamos dainos tekstą. -Tyrinėja savo ir draugų balso skambėjimo galimybes. -Balsu perteikia kai kurių personažų charakterius, nuotaikas. -Įvairiais ritminiais, melodiniais, ar savo gamybos vaikiškais muzikos instrumentais pritaria dainoms, šokiams. Tyrinėja jų skambėjimo tembrus. -Balsu ar vaikiškais muzikos instrumentais kuria ritmus ir melodijas ketureiliams. -Šoka sukamuosius ratelius. -Muzikiniame ratelyje atkartoja veiksmų seką ir laisviau, drąsiau sukuria savų judesių. -Šokio judesius galime šokti pagal muziką ir be muzikos. -Sukuria savo šokio pradžią ir pabaigą, vaizduodami veiksmų seką 	<ul style="list-style-type: none"> -Klausysime muzikos kūrinių, gamtos garsų ir juos tyrinėsime pasikalbant, pasakojant, aptariant. -Dainuosime su vaikais trumpas, aiškus ritmo, siauro diapazono liaudies bei originalios kūrybos dainas, jas imituosime judesiais. -Pasirūpinsiu, kad vaikams netrūktų muzikos instrumentų, žaislų, buities daiktų, savo gamybos instrumentų, su kuriais jie galėtų groti, pritari dainoms, šokiams, muzikiniams žaidimams. -Tyrinėsime muzikinių instrumentų skambėjimo galimybes ir tembrus. -Kursime ritmus, melodijas ketureiliams, mįslėms. -Šoksime paprastus savo forma sukamuosius ratelius. -Sugalvosime judesių sekas ,rodysime visiems ir diskutuosime ką jie matė. -Bandysime susieti pamatytą personažą su atliekamais judesiais. -Parodysime, kaip galima judėti ir kalbėti-intonuoti pagal tipiškus veikėjo bruožus. -Žaisime muzikinius žaidimus ir ratelius
---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> -Klausosi įvairaus stiliaus, žanrų muzikos kūrinų ir spalvomis ar piešiniu spontaniškai perteikia kilusius išpūdžius. -Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos, platesnio diapazono vienbalses dainas. -Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2-3 garsų melodijas. Pritaria suaugusiojo grojimui. -Improvizuodamas balsu, muzikos instrumentu kuria melodiją trumpam tekstui. -Šoka sudėtingesnius ratelius. -Šoka improvizuotai kurdamas septynių-aštuonių natūralių judesių seką, perteikdamas trumpą siužetą. -Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką, atskleidžia veikėjų emocines būsenas. -Eksperimentuoja sudėtingesnėmis dailės technikomis. 	<p>6 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Klausosi įvairių stilių muzikos kūrinų. -Dainuoja sudėtingesnio ritmo, melodijos vienbalses dainas. -Melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais groja 2-3 garsų melodijas. -Groja solo ir orkestre, stebi dirigentą, seka muzikos tempą, dinamiką, laiku įstoja ir baigia. -Balsu, muzikos instrumentu kuria melodijas trumpam tekstui, improvizuoja. -Šoka ratelius, greitai sukasi, priderina judesius. -Šoka kurdami, improvizuodami, perteikia trumpą siužetą. -Vaidindamas pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, atskleidžia veikėjų emocijas. -Žaisdamas muzikinį žaidimą laisvai, pagal situaciją reiškia veikėjo norus ir emocijas. -Kuriamas erdvines, mobilias kompozicijas. -Kuriamas vaizdus, bando piešti įvairių spalvų linijomis, keisti spalvas. 	<ul style="list-style-type: none"> -Dainuosime įvairaus turinio dainas visur, kur įmanoma: grupėje, lauke, dirbant, bendraujant, žaidžiant. -Skatinsiu vaikus groti melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais muzikines pjeses. -Atliksime nesudėtingos struktūros folklorinius žaidimus, ratelius. Naudosime ir kitų tautų folklorinę medžiagą. -Vaidinsime trumpas improvizacijas pagal literatūrinius, muzikinius siužetus. -Turtinsime vaikų patirtį, vaizdinius. Ugdysime vaiko vaizduotę. -Kursime ornamentus, daiktus grafiniais ženklais ir simboliais (skaičiais, raidėmis).
--	--	---

Ženkla, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Vengia dalyvauti veikloje.
- Atlieka netikslius judesius, kai reikia klausyti muzikos ir ritmiškai ploti.
- Nepajėgia pakartoti demonstruojamų judesių.
- Netiksliai gestikuliuoja rankytėmis šokio, žaidimo metu ir pan.
- Neigiamai reaguoja (dengiasi ausis, rėkia, slepiasi) į tam tikrus garsus (aukštus, žemus ir kt.)
- Neigiamai reaguoja į tam tirus spalvas.

Estetinis suvokimas

Vertybinė nuostata: domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminis gebėjimas: pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<ul style="list-style-type: none"> -Skirtingai reaguoja į skirtingas intonacijas, garsus -Skirtingai reaguoja į matomus gamtos bei aplinkos daiktus, vaizdus -Intuityviai mėgdžioja tai, kas patinka 	<p style="text-align: center;">2 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Aktyviai reiškia emocijas klausydamas muzikos, dainos -Džiaugiasi ir šypsosi, kai daina linksma; nuliūsta ir pravirksta, kai melodija liūdna -Trumpais skiemenimis išreiškia savo susidomėjimą, ploja, jei patinka, suirzta, jei nuobodu -Mėgdžioja veiksmus, garsus, išraiškingai intonuoja -Džiūgauja, krykštauja, matydamas spalvingus daiktus 	<ul style="list-style-type: none"> -Klausysime įvairių nuotaikų dainelių -Dainuosime skirtingomis intonacijomis -Klausysime džiugių emocijų turinčių dainų -Žaisime ir išraiškingai rodysime, kaip galima veikti. - Emocijas reikšime mimikomis ir intonacijomis -Organizuosime piešinių parodėles vaikams matomoje vietoje, juos žiūrėsime, aptarsime. -Išbandysime įvairias dailės medžiagas ir priemones -Stebėsime gražius gamtos, aplinkos vaizdus, spalvingas knygeles, dailės kūrinius

<p>-Atpažįsta jau girdėtus muzikos kūrinius, matytus šokius, ratelius, vaidinimo personažus, dailės kūrinius</p> <p>-Emocingai reaguoja girdėdamas garsų, intonacijų, žodžių sąskambį, žiūrindamas savo ar kitų vaikų piešinėlius, spalvingas knygeles, žaislus, džiaugdamasis savo puošnia apranga</p> <p>-Paklaustas pasako ar patiko muzikos kūrinėlis, dainelė, šokis, dailės darbelis ar vaidinimas</p>	<p style="text-align: center;">3-asis žingsnis</p> <p>-Šypsosi, mojuoja kojomis į muzikos taktą</p> <p>-Ką nors stebėdamas klausinėja, komentuoja</p> <p>--Nupiešia labiausiai išiminsį personažą</p> <p>-Žiūrėdamas į linijų raizginius ir spalvines dėmes pasako kas pavaizduota</p> <p>-Džiaugiasi jau girdėtu instrumentinės muzikos įrašu, daina, bando kartu dainuoti</p> <p>-Grožisi savo puošnia apranga</p> <p>-Galvos linktelėjimu ar žodžiu „taip“ išreiškia savo nuomonę.</p> <p>-Ploja, šūkčioja jei patiko meninė veikla</p> <p>-Kiek ilgiau sutelkia dėmesį stebėdamas vaidinimą</p> <p>-Susidomi dailės dirbiniu, kūriniu</p>	<p>-Klausysime įvairios nuotaikos muzikos kūrinių</p> <p>-Žiūrėsime vaidinimus, juos aptarsime, atpažinsime vaizduojamą pasaką</p> <p>-Pasakosime apie savo ar kitų piešinį, aplinkoje pamatytus daiktus ar knygelių iliustracijas.</p> <p>-Grožėsime daiktais, reiškiniais, aiškinsime kas yra gražu</p> <p>-Apžiūrėsime, liesime padėtus dailės, tautodailės kūrinius, meniškų taikomosios dailės dirbinius, pasikalbėsime apie juos</p>
<p>-Džiaugiasi menine veikla</p> <p>-Nori dainuoti, šokti, vaidinti, gražiai pasipuošti bei atrodyti</p> <p>-Skirtingai reaguoja klausydamasis ir stebėdamas skirtingo pobūdžio, kontrastingus meno kūrinius, aplinką</p> <p>-Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo įspūdžius apie klausytą muziką, dainelę, eilėraštį, pasaką, matytą šokį, vaidinimą, gamtos vaizdą, reiškinius, pastebi ir apibūdina kai kurias jų detales.</p> <p>-Reaguoją kitų nuomonę.</p>	<p style="text-align: center;">4-asis žingsnis</p> <p>-Džiugiai eina į muzikinę valandėlę</p> <p>-Noriai dainuoja, šoka, žaidžia</p> <p>-Išreiškia norą gražiai dainuoti, šokti, vaidinti, gražiai sutvarkyti daiktus, žaislus</p> <p>-Įsijautęs į piešimo procesą, emocingai komentuoja savo piešinį</p> <p>-Pajunta knygelėje vaizduojamų personažų emocijas būsenas</p> <p>Pastebi ir emocingai reaguoja</p>	<p>-Klausysimės, stebėsime skirtingus meno kūrinius</p> <p>-Skatinsime išreikšti savo mintis, išgyvenimus</p> <p>-Apžiūrinsime meno kūrinius, daiktus, žaislus</p> <p>-Ugdysime estetinį jautrumą – pagirdami, suprastdami vieni kitus</p> <p>-Aptarsime vaikų darbelius: kodėl patinka, kuris gražesnis, kuris linksmiausias, kokių spalvų ar formų, kodėl.</p> <p>-Kalbėsime apie spalvas paletėje, kurios spalvos linksmos, liūdnos</p> <p>-Tyrinsime spalvų maišymo efektus.</p>

	<p>į meno kūrinių, gamtos, buities daiktų, bendraamžių elgesio ir pan. estetines savybes</p> <p>-Pasako kuris meno kūrinys patiko labiausiai ir kodėl</p> <p>-Apžiūrinėdami draugų piešinius diskutuoja, išsako savo nuomonę</p>	<p>-Vertinsime vaikų darbus neįskaudinant, neižeidžiant.</p> <p>-Atkreipsime dėmesį į tai kas džiugina, kas gražu ir gera.</p>
<p>-Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, dailės veikla ar vaidyba</p> <p>-Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba</p> <p>-Gėrisi savo ar kitų vaikų menine veikla, geru elgesiu, darbais</p> <p>-Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais</p> <p>-Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus</p> <p>-Papasakoja apie savo potyrius dainuojant, šokant, vaidinant ar piešiant</p> <p>-Dalijasi įspūdžiais, išsako savo nuomonę po renginio</p>	<p style="text-align: center;">5-asis žingsnis</p> <p>-Prašo pakartoti patikusius, sukėlusius daug emocijų kūrinius, daineles</p> <p>-Nusako pasakų, vaidinimų veikėjų balsų intonacijas</p> <p>-Su dideliu susidomėjimu dalyvauja kūrybos procese</p> <p>-Džiaugiasi piešimo procesu</p> <p>-Kalbėdamas apie draugo piešinį, šokį, pagiria, kad buvo gražu</p> <p>-Trumpai grožisi gamta, sutelkia dėmesį ir pastebi spalvų ir formų, garsų darną ir įvairumą</p> <p>-Džiaugiasi ir gėrisi ornamentais išgražintais drabužiais, aplinkos daiktais</p> <p>-Savarankiškai pasakoja matyto šokio siužetą</p> <p>-Atkreipia dėmesį į veikėjų elgesio, judėjimo, intonacijų ypatybes, jas įvardija</p> <p>-Diskutuoja, elementariai aiškinasi, kuo skiriasi dailės kūrinys, kinas, fotografija ir kt.</p>	<p>-Paprastai ir suprantamai atskleisime muzikos kūrinių grožį</p> <p>-Žaisdami vaidinsime muzikantus, dainininkus, šokėjus, vaizduosime juos scenoje.</p> <p>-Stebėsime įvairius muzikinius, vaidybinius renginius.</p> <p>-Organizuosime išvykas į teatrą, spektaklį.</p> <p>-Stebėsime menininkų kūrybos procesą, patys kursime ant neįprastos faktūros - stiklo</p> <p>-Auklėtoja sukurs sąlygas vaiko kūrybiniam sumanymams įgyvendinti</p> <p>-Ugdysime estetinį skonį, atkreipiant dėmesį į daiktus, tvarkingą ir gražią aplinką, gamtos grožį</p> <p>-Domėsime muzika ir jos išraiškos priemonėmis</p> <p>-Stebėsime muzikinius, vaidybinius renginius, vaizduojamosios ir taikomosios dailės kūrinius, reprodukcijas</p> <p>-Kursime situacijas, kad galėtume meno kūrinius, meninę veiklą vertinti savaip</p>

	<p>-Padainavęs, pažaidęs muzikinį ratelį ar žaidimą, pasako, kuris labiau patinka, o kuris nelabai</p> <p>- Estetinį meno kūrinių ir savo kūrybos vertinimą susieja su doriniais, emociniais išgyvenimais</p> <p>-Veido išraiška, judesiais, žodžiais parodo, kas patinka ar nepatinka – meniniai sprendimai, turinys pačių ir kitų dailės kūriniuose</p>	<p>-Bandysime suprasti, kad visa kas gražu ir gera teikia džiaugsmą</p> <p>-Kalbėsime apie savo dailės kūrinius</p> <p>-Auklėtoja pateiks į meninius sprendimus orientuotą klausimą.</p>
<p>-Stengiasi kuo gražiau ir geriau šokti, dainuoti, vaidinti, piešti</p> <p>-Grožisi ir gėrisi savo menine kūryba</p> <p>-Pastebi papuoštą aplinką, meno kūrinius ir išsako kas jam gražu</p> <p>-Palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasako vieną kitą argumentą kodėl gražu</p> <p>-Papasakoja įspūdžius apie šokio, muzikos, vaidinimo siužetą, matytus dailės, tautodailės kūrinius, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilusius vaizdinius</p> <p>-Plačiau papasakoja, ką sukūrė, kaip pats bei kiti dainavo, grojo, šoko, vaidino, piešė</p>	<p style="text-align: center;">6-asis žingsnis</p> <p>-Emociškai išgyvena meno kūrinius</p> <p>-Gana ilgai sutelkia dėmesį ir seka jį sudominusį vaidinimą ar filmuką</p> <p>-Gėrisi ir grožisi savo menine kūryba, pasako, kas pasisekė, užrašo savo vardą, nori juos eksponuoti, rodyti kitiems</p> <p>-Stengiasi viską atlikti kuo gražiau</p> <p>-Apibūdina, palygina patikusią ar nepatikusią meninę veiklą</p> <p>-Palankiai vertina patinkančią kūrybinę veiklą ir kūrinius</p> <p>-Reiškia nuomonę apie grupės aplinkos estetiką.</p> <p>-Saugo ir puoselėja gamtos grožį, noriai tvarko, puošia grupės aplinką</p> <p>-Mėgdžioja gražaus elgesio pavyzdžius</p> <p>-Kritiški savo ir kitų išvaizdai, pagiria, atvirai išreiškia savo nepasitenkinimą ar susižavėjimą, komplimentus</p>	<p>-Lankysimės parodose, galerijose, miesto šventėse, mugėse, cirke ir pan.</p> <p>-Pasidalinsime mintimis, emocijomis, įspūdžiais</p> <p>-Auklėtoja klausinės „Kas patiko?..“ „Ką pajutai?..“ „Kas įsiminė?..“</p> <p>-Pastebėsime subtilesnes veikėjų kalbos intonacijas, poelgius, veiksmus, kostiumus, dekoracijas, muzikos detales vaidinimų metu</p> <p>-Garsiai pasidžiaugsime savo ir kitų kūryba</p> <p>-Ruošime asmenines arba visų grupės vaikų kūrinių parodėles.</p> <p>-Auklėtoja palaikys vaiko norą siekti grožio, pagirs už jo pastangas</p> <p>-Užrašysime vaiko mintis ir prisegsime prie kūrybinio darbelio.</p> <p>-Pratinsimės atskirti kičą nuo tikrojo meno.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> -Pastebi grupės aplinkos estetiką ir ja rūpinasi -Suvokia ir savais žodžiais apibūdina muzikos kūrinius. -Samprotauja apie grožį -Apžiūrinėdamas dailės kūrinius apibūdina spalvas, medžiagas, išraišką -Ižvelgia kai kuriuos raiškos priemonių ryšius su vaizduojamu objektu - Įvardija skirtingus meno kūrinių sukeltus potyrius ir kilusias idėjas patiems veikti 	<ul style="list-style-type: none"> -Geranoriškai vertinsime saviraiškos ir kūrybos bandymus -Išsakysime savo ir gerbsime kitų nuomonę. -Sieksime suprasti aplinkos grožio svarbą, jį vertinti bei dalyvauti jį puoselėjant. -Pratinsimės gražiai elgtis viešoje vietoje -Ugdysimės gebėjimą pamatyti bei tinkamai vertinti savo ir kitų išorės grožį -Realizuosime bendrus aplinkos gražinimo projektus -Klausysimės įvairių muzikos kūrinių, -Kalbėsime apie vizualaus meno kūrinius, kūrybinės raiškos priemones – spalvą, formą, kompoziciją, siluetą, proporcijas, padėtį erdvėje ir plokštumoje. -Realizuosime kilusius sumanymus čia ir dabar -Auklėtoja parūpins kūrybinei veiklai skirtų priemonių -Diskutuosime ieškant vienokių ar kitokių meninių sprendimų.
--	---	--

Ženkla, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Nesidžiaugia savo ir draugų dailės kūriniųiais, darbeliais
- Nesistebi malonius garsu skleidžiančiais instrumentais.
- Nepastebi grupėje atsiradusio naujo gražaus daikto
- Neturi mėgstamos dainelės, spalvos, pan.
- Nekreipia dėmesio į tai, kaip apsirengęs, ar drabužėliai švarūs, gražūs
- Retai kalboje vartoja estetiškas sąvokas „gražu“, „patinka“ ir pan.

Kūrybiškumas

Vertybinė nuostata: *Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.*

Esminis gebėjimas: *Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.*

Pasiekimai	Vaiko veiksenos	Ugdymo gairės
<ul style="list-style-type: none"> -Domisi naujais daiktais, vaizdais, garsais, judesiais -Naujus veiksmus taiko daiktų tyrinėjimuose 	<p style="text-align: center;">2- asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tyrinėja rankose laikomus daiktus -Krato, barškina, ridena žaislus -Ardo žaislus domėdamasis jo vidumi -Veido ir kūno išraiškomis reaguoja į naujus vaizdus, garsus, objektus -Tyrinėja naujų objektų dydžius, savybes, formas, paviršių įvairiais būdais liesdamas, skanaudamas, apžiūrinėdamas, mėtydamas -Atranda vis naujų veikimo žaislu būdų -Spontaniškais judesiais palieka netikėtus pėdsakus popieriaus lape -Pajutęs džiaugsmą noriai kartoja 	<ul style="list-style-type: none"> -Auklėtoja parūpins kuo daugiau naujų potyrių žadinančių žaislų, daiktų, medžiagų -Keisime, naujinsime daiktus, žaislus, naudosime juos įvairiose veiklose -Veikdami lavinsime visus pojūčius -Žaisime dailės priemonėmis ir medžiagomis
<ul style="list-style-type: none"> -Atranda vis daugiau naujų dalykų savo aplinkoje -Įsivaizduoja gyvūnus, augalus, daiktus apie kuriuos yra pasakojama, skaitoma -Žaisdamas atlieka įsivaizduojamus simbolinius veiksmus 	<p style="text-align: center;">3- asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Domisi dar nematytais, naujais daiktais ir reiškiniiais -Aptinka ir savitai reaguoja naujas neįprastas daiktų savybes -Pats pasakoja, klausosi pasakojimų apie gyvūnus, augalus, daiktus, jų išorines savybes bei užduoda klausimų apie juos. 	<ul style="list-style-type: none"> -Veiksime ne tik patalpoje, bet ir lauke -Panaudosime priemones, kuriomis vaikas gali veikti, eksperimentuoti, atlikti įvairius dar nebandytus sprendinius -Auklėtoja klausinės, skatins domėtis, pabandyti į klausimus -Mokysimės savarankiškai veikti, statyti, dekoruoti panaudojant įvairias medžiagas, priemones

<ul style="list-style-type: none"> -Ižvelgia naujas įprastų daiktų bei reiškinių savybes. -Pasitelkia vaizduotę žaisdamas, judėdamas, pasakodamas, kurdamas. -Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų 	<p style="text-align: center;">4 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Žaidimuose realybę paverčia nauja tikrove -Geba panaudoti kasdien naudojamus daiktus pagal kitą paskirtį -Derina medžiagas, įvairius daiktus, baldus ir sukuria naujus objektus -Žaisdamas persikūnija į įvairius veikėjus -Pasakodamas prikuria nebūtų įvykių, nutikimų -Žaidžia daugiau vaidmeninių žaidimų -Eksperimentuoja su jau žinoma medžiaga -Mėgsta improvizuoti, kurti naujas, netikėtas, originalias fantastines istorijas -Atranda ir ištiria dar nepažintus dalykus 	<ul style="list-style-type: none"> -Išbandysime įvairesnę veiklą, daiktų panaudojimo būdus -Bandysime pastebėti, kad tą patį daiktą galima panaudoti įvairioms reikmėms ir tikslams -Užduodant klausimus išsakysime savo mintis, originalius sprendimus bei drąsiai išsakysime į galvą atėjusias idėjas -Džiaugsimės kūryba, kūrybiniu procesu -Užfiksuosime įdomiausias mintis -Dalinsimės savo idėjomis, kad vaikai pajautų, jog originalūs atsakymai ir mintys yra vertinami.
<ul style="list-style-type: none"> -Klausinėdamas aiškinasi jam naujus, nežinomus dalykus -Savitai suvokia ir vaizduoja pasaulį -Išradingai panaudoja įvairią medžiagą bei priemones -Lengvai sugalvoja, keičia, pertvarko savitas idėjas, siūlo kelis variantus -Džiaugiasi veiksmo procesu bei rezultatu 	<p style="text-align: center;">5 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Išgirdęs ar pamatęs kažką naujo domisi, klausinėja, aiškinasi -Inicijuoja naują veiklą aplinkai tyrinėti -Atsako į originalius, negirdėtus klausimus -Atsakymai netikėti, neįprasti, išryškėja vaizduotės ir fantazijos gebėjimai -Turi idėjų ir netikėtų (nestandartinių) atsakymų -Siūlo neįprastus problemų sprendimo būdus -Geba kelti klausimus trūkstamai informacijai gauti -Išradingai ir kūrybingai naudoja įvairias medžiagas, priemones 	<ul style="list-style-type: none"> -Auklėtoja užduos daug atviro tipo klausimų „Kaip?..“ „Ką?..“ „Ką dar?..“ „Kas būtų?..“ -Laisvai reikšime savo idėjas ir sieksime, kad tų idėjų būtų kuo daugiau -Ugdysime mąstymo lankstumą – išsakysime, pavaizduosime kuo įvairesnes idėjas, fantazuosime, kursime, nebijosime savo idėjų -Žaidžiant ugdysime fantaziją -Ieškosime skirtumų nuo fantazijos ir realybės -Dalysimės praeityje išgyventa įdomia patirtimi

	<ul style="list-style-type: none"> -Realybę paverčia nauja tikrove piešdamas, fantazuodamas, kurdamas istorijas ir pan. -Geba kurti naujus žodžių, garsų, objektų spalvų, judesių, istorijų derinius -Kūrybiškai naudoja įprastus objektus -Išbando įvairius piešimo būdus -Aktyviai kuria ir pristato bendrą produktą -Sėkmingai tariasi su grupe, moka pateikti savo idėjas ieškodamas bendro sprendimo 	<ul style="list-style-type: none"> -Priimsime visokius atsakymus, bet kokio lygio veiklos rezultatus ir už tai auklėtojos girs vaikus -Pasirūpinsime kuo įvairesnėmis medžiagomis, žaislais, priemonėmis -Kursime naujus produktus individualiai ar grupelėse -Organizuosime projektus, grupinę veiklą -Auklėtoja sukurs situacijų bendrauti ir bendradarbiauti vaikams vieni su kitais
<ul style="list-style-type: none"> -Nori suprasti, bei atlikti vis daugiau naujų dar nežinomų dalykų -Kelia probleminius klausimus, diskutuoja, svarsto, fantazuoja, įsivaizduoja -Ieško atsakymų, netikėtų sprendimų, naujų idėjų siekiant savito rezultato -Drąsiai eksperimentuoja -Nebijo suklysti, daryti kitap 	<p style="text-align: center;">6 - asis žingsnis</p> <ul style="list-style-type: none"> -Patinka diskutuoti, aptarti kilusias idėjas, temas, užduotis -Naudojasi knygomis, internetu, klausia suaugusiųjų norint gauti daugiau informacijos -Supranta, domisi ir geba atsakyti į fantastinius, neįprastus klausimus -Perkuria, panaudoja kitaip anksčiau išbandytą medžiagą nuolat tobulindamas veiklos galimybes -Turi neįprastų, netikėtų idėjų, bando ir ieško būdų, priemonių, kaip jas įgyvendinti -Žinomų istorijų herojus pakeičia naujais herojais -Pasakų vietas pakeičia naujomis 	<ul style="list-style-type: none"> -Kursime ir improvizuosime pagal klausimą - „Kas būtų, jeigu?..“. -Kursime naujas erdves žaidimams: lauke, grupėje -Stebėsime naujus, dar nepastebėtus gamtos reiškinius įvairiais metų laikais. -Visais žmogaus pojūčiais tyrinėsime aplinką: mokysimės pastebėti, užuosti, paliesti, pajusti, išsiklausyti. -Dalinsimės savais pasvarstymais, fantastiniai klausimais -Kursime pasakas sėdint ratu, kursime pasakas apverčiant viską kitaip -Piešime fantastinį gyvūną piešimas. -Kursime žaidybines ir tyrinėjimo aplinką -Auklėtoja parūpins įvairių reikiamų priemonių ir medžiagų.

Ženkilai, įspėjantys apie poreikį pritaikyti ugdymo procesą

- Retai naudoja realius daiktus žaidimo tikslams, nežaidžia siužetinių žaidimų, nežaidžia kurdamas melodiją, dainelę
- Kalboje nėra fantazijos, nekuria įdomių žodžių, nelabai supranta juokus
- Susiduria su sunkumais vaizduodamas veikėjus, veiksmus, piešdami, konstruodami užstringa ties vienu būdu, spalva, forma
- Kūrybinėse situacijose vaiko pasiūlymai, pastebėjimai kasdieniški, neoriginalūs, interesai apsiriboja viena siaura sritimi, nepavyksta sudominti kita veikla.